

- 3.1. Гірськолижні курорти як елемент туристичного комплексу України
 3.2. Шляхи вдосконалення інфраструктури вітчизняного гірськолижного туризму з урахуванням зарубіжної практики.
 3.3. Розробка гірськолижного туру по **Львівській** (Закарпатській, Івано-Франківській) області .

Висновки

5. Перелік графічного матеріалу

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Термін виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Завдання на дипломну роботу. План роботи	22.02.2024	
2.	Вступ	19.03.2024	
3.	Розділ 1. Індустріальний туризм як новий інструмент економічного розвитку міст	19.03.2024	
4.	Розділ 2. Стан і тенденції розвитку індустріального туризму в Україні	16.04.2024	
5.	Розділ 3. Індустріальний туризм як перспективний вектор розвитку промислових регіонів	14.05.2024	
6.	Висновки		
7.	Розробка графічного матеріалу		
8.	Оформлення пояснювальної записки		
9.	Подача проекту на попередній захист та рецензування		

Студент _____
(підпис)

Яковенко А.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)

Кучеренко Н.М.
(прізвище та ініціали)

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Факультет геоінформаційних систем та управління територіями

(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра геоінформатики і фотограмметрії

(повна назва кафедри)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до дипломного проекту (роботи)
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему:

«Гірськолижний туризм в Україні та світі»

Виконав: студент 4 курсу, групи ТУР-20

Напряму підготовки:

24 «Сфера обслуговування»

спеціальності:

242 «Туризм»

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

Яковенко А.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник ст. викладач Кучеренко Н.М.

(прізвище та ініціали)

Рецензент

(прізвище та ініціали)

Київ - 2024 року

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи розвитку гірськолижного туризму в інфраструктурі вітчизняного і міжнародного туристичного ринку.	6
1.1. Сутнісні характеристики гірськолижного туризму та чинники його розвитку	6
1.2. Місце гірськолижного туризму в структурі світового туристичного ринку. 9	
1.3. Особливості розвитку гірськолижного туризму в Україні та світі.....	9
1.4. Найвідоміші гірськолижні курорти світу.....	10
Висновки до першого розділу.....	19
РОЗДІЛ 2. Сучасний стан і тенденції розвитку гірськолижного туризму в Україні.....	20
2.1. Аналіз сучасного стану розвитку гірськолижного туризму в Україні.....	20
2.2. Аналіз ресурсів та інфраструктури гірськолижних курортів у Західній Європі.....	30
2.3. Ресурсне забезпечення та інфраструктурні можливості обслуговування гірськолижного туризму в Україні.....	38
Висновки до другого розділу.....	48
РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку гірськолижного туризму в Україні.....	48
3.1. Гірськолижні курорти як елемент туристичного комплексу України.....	48
3.2. Шляхи вдосконалення інфраструктури вітчизняного гірськолижного туризму з урахуванням зарубіжної практики.....	55
3.3. Розробка гірськолижного туру по Львівській (Закарпатській, Івано-Франківській) області	62
Висновки до третього розділу.....	63
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Актуальність дослідження. Гірськолижний туризм став невід'ємною частиною сучасного світового туристичного ринку. За останні десятиліття цей вид відпочинку набув значного попиту серед подорожуючих, які шукають не лише екстрим та спортивні виклики, але й гармонію з природою та можливість насолоджуватися чарівними краєвидами гірських масивів. Актуальність гірськолижного туризму полягає в його унікальній спроможності задовольняти потреби різноманітних категорій туристів та стимулювати розвиток туристичних регіонів.

Стрімкий розвиток туризму, організація масового відпочинку гірськолижників, забезпечення необхідного при цьому комфорту призвели до створення в ряді розвинених країн цілої індустрії зимового відпочинку, зайняла провідні позиції у національній економіці. Сучасний гірськолижний центр включає готельні комплекси, систему маятникових, канатно-крісельних і буксирувальних доріг - підйомників, траси спусків різної протяжності і складності, навчальні схили, службу трас і контрольно рятувальну службу, спортивні організації та споруди, магазини, пункти прокату спортивного спорядження, гірськолижні школи. Понад 4 млн. місць у великих і малих готелях, пансіонатах та притулках призначені для зимового відпочинку в горах Західної Європи. У 1996 р. понад 5 млн. французів виїжджали в Альпи, Піренеї і їх передгір'я, щоб покататися на лижах. П'ята частина населення Австрії - гірськолижники.

Об'єкт дослідження – Гірськолижний туризм в Україні та світі.

Предмет дослідження - організація гірськолижного курорту.

Мета дослідження полягає в аналізі та оцінці факторів, що впливають на успішність та конкурентоспроможність гірськолижного курорту. Конкретні цілі дослідження включають:

- 1) Аналіз попиту та потреб споживачів: Вивчення сезонності попиту на послуги курорту, визначення основних категорій клієнтів та їхніх вимог до якості обслуговування.
- 2) Оцінка конкурентного середовища: Аналіз конкурентів на ринку гірськолижного туризму, визначення їхніх переваг та недоліків, а також виявлення можливостей для покращення конкурентоспроможності курорту.
- 3) Ефективність інфраструктури: Оцінка рівня розвиненості гірськолижної інфраструктури, включаючи лижні траси, підйомники, готелі, ресторани та інші сервіси.
- 4) Стратегії маркетингу та продажів: Розроблення ефективних стратегій просування курорту на ринку, аналіз інструментів маркетингової комунікації та продажу послуг.
- 5) Стратегії розвитку: Розроблення довгострокових стратегій розвитку курорту, включаючи розширення інфраструктури, вдосконалення сервісу та залучення нових клієнтів.

Метою цього дослідження є надання рекомендацій керівництву гірськолижного курорту для покращення його ефективності, конкурентоспроможності та задоволення потреб клієнтів.

Розділ 1. Теоретичні основи розвитку гірськолижного туризму в інфраструктурі вітчизняного і міжнародного туристичного ринку

1.1. Сутнісні характеристики гірськолижного туризму та чинники його розвитку

З початку 1930 х рр. відкрилася нова ера в розвитку гірських лиж - вони стають популярним видом масового відпочинку і туризму. Будуються нові бази і схили, хоча, звичайно, ще немає інтернет магазинів, в яких можна купити гірськолижний одяг і

екіпіровку за вигідними цінами. "Гірськолижний бум" був викликаний появою канатних доріг - підйомників. Де тільки не катаються на сьогодні гірських лижах! В Австрії та Франції, в США і Японії, Новій Зеландії і на Філіппінах. Катаються на всіх материках: навіть в екваторіальній Африці. Наші гірськолижники відпочивають на Кавказі і в Хібінах, на Уралі і в Карпатах, на Камчатці і в Криму, на Алтаї і в Сибіру, в Середній Азії - не перелічити всі місця! А в останні роки російські любителі гірських лиж стали пробувати свої сили на найбільш відомих гірськолижних курортах Франції, Австрії, Італії, Словаччини, Болгарії та інших країн.[1]

Різноманітні форми гірськолижного катання і туризму. Любителі гірських лиж спрямовуються в гірськолижні центри малих і великих гір. З допомогою підйомників туристи "накочують" за день десятки кілометрів спусків. Такий обсяг тренувальних навантажень неможливо при інших заняттях фізкультурою. Деякі, найбільш досвідчені, любителі подорожей у пошуках романтики і гострих відчуттів направляються у віддалені гірські райони, щоб спуститися в складних, незнайомих і часом екстремальних умовах по льодовиках, ущелинах, лісових масивах за не прокладеними ще маршрутами. Спуски сміливців на лижах з гірських велетнів - не нове захоплення гірськолижників. Ще на зорі гірськолижного спорту альпіністи нерідко брали з собою лижі, щоб потім на узвозі випробувати ні з чим не порівнянне відчуття польоту по сніжних кручах і полів. Недарма вважають, що саме альпіністи дали друге, романтичне, народження сучасним гірських лиж. Альпіністи були першими, хто у Франції систематично використовував гірські лижі наприкінці XIX - початку XX ст. Ентузіасти відправлялися високо в гори у пошуках зручних для катання схилів. Кожен метр підйому коштував великих зусиль. Однак це не заважало лижникам уносити з собою нагору на всяк випадок важку ношу ремонтного спорядження, мазей, продуктів і підручників по гірськолижній техніці.[1]

У червні 1972 р. у суворих полярних умовах команда альпіністів досягла вищої точки самого північного шеститисячника - вершини Мак Кінлі (6193 м), розташована на Алясці. Експедиції знадобилося для цього 20 днів з установкою проміжних таборів. Мета сходження - спуск з вершини на лижах. І належало це зробити одному швейцарському гірському гіді та інструктора з гірських лиж Сильвэну Содану. Він

почав спуск по південно західній стіні Мак Кінлі в 8 годин вечора. Незважаючи на сонце (яке за Полярним колом в червні не заходить за горизонт протягом доби), термометр показує 35 °С. опівночі Содан влаштував бівак у сніговій ямі. Спати довго не довелося. Другу половину шляху він подолав за 4 години. У базовому таборі, розташованому на висоті 1800 м, його чекали товариші по команді.

Відомі досягнення представників вітчизняного спортивного зимового туризму подолання гірських масивів в багатоденних походах на лижах. Такі походи, які здійснюють звичайно не на гірських, а на звичайних туристських лижах, являють собою суворе випробування на силу, витривалість, високі моральні якості, згуртованість колективу. Техніка і прийоми пересування у переходах з великим тягарем на лижах з вільною (відриваються) п'ятою істотно відрізняються від гірськолижної техніки спусків з використанням традиційного інвентарю.

До кінця 1930 х рр. наші туристи гірськолижники пройшли найбільш складні зимові гірські маршрути у різних куточках колишнього

Радянського Союзу. Найбільшу популярність гірськолижний туризм набув серед молоді.

Гірськолижний туризм - це спеціальний вид туризму, що є комбінованою структурою туризму що такі включає такі елементи: лікувально оздоровчий, рекреаційний, спортивний аматорський, екологічний туризм.

Гірськолижний туризм – це яскраво виражений сезонний вид туризму. По створенню турпродукту гірськолижний туризм відноситься до капіталомістким і трудомістким видами туризму. Даний вид туризму має цілий ряд особливостей, що відрізняють його від інших, більш простих видів. Насамперед необхідно відзначити особливості засобів розміщення в гірськолижному туризмі. Розміщення передбачено в спеціалізованих готелях типу гірських шале, архітектурно вписаних в навколишній пейзаж. Поблизу готелів обов'язково наявність підйомників. Підйомники діляться на кілька типів: бугельні, крісельні, кабінні, гондольні. Готелі розташовані поблизу гірськолижних трас. За ступенем складності траси діляться на зелені, сині, червоні, чорні. У гірськолижному туризмі велику роль у вартісному відношенні відіграє асортимент додаткових послуг: послуги інструктора, прокат спорядження, ski pass. Особливе значення для гірськолижного туризму має медичне страхування. Як правило, страхова

премія в 2,5 рази більше, ніж при звичайних видах туризму. Незважаючи на те, що гірськолижний туризм відноситься до досить дорогих видів туризму, з кожним роком зростає число туристів, що захоплюються цим видом.

1.2. Місце гірськолижного туризму в структурі світового туристичного ринку

Гірськолижний туризм відіграє важливу роль у структурі світового туристичного ринку і є одним з ключових сегментів туристичної індустрії. Ось деякі аспекти, які підтверджують його значення:[2]

1)Економічний внесок: Гірськолижні курорти створюють значні економічні надходження для регіонів, де вони розташовані. Це охоплює готельний бізнес, ресторани, підйомники, оренду лижного спорядження та інші послуги.

2)Демографія Створення робочих місць: Розвиток гірськолижних курортів допомагає забезпечити робочі місця для місцевого населення в сезон та поза ним, сприяючи соціальному та економічному розвитку регіонів.

3)Туристичний попит: Гірськолижний туризм має стабільний туристичний попит як з боку внутрішніх, так і з зарубіжних туристів, що дозволяє курортам планувати та розвивати свою інфраструктуру та послуги.

4)Технологічний прогрес: Розвиток гірськолижного туризму спонукає до впровадження новітніх технологій у сфері спортивного обладнання, безпеки на лижних трасах, бронювання та управління курортами.

5)Екологічні аспекти: Сучасні гірськолижні курорти активно впроваджують екологічні підходи до своєї діяльності, зменшуючи негативний вплив на природне середовище та зберігаючи екологічну чистоту регіонів.[2]

Усе це підтверджує важливість та високий статус гірськолижного туризму у світовій туристичній індустрії та його вплив на економіку та розвиток регіонів.

1.3. Особливості розвитку гірськолижного туризму в Україні та світі.

Розвиток гірськолижного туризму в Україні та світі відрізняється за кількома ключовими особливостями:

1) Географічне розташування: Україна має значний потенціал для розвитку гірськолижного туризму завдяки Карпатським гірським масивам, що забезпечують хороші умови для зимових видів спорту. У світі, гірські курорти розташовані в різних країнах і континентах, таких як Альпи в Європі, Рокі в Північній Америці, Гімалаї в Азії та інші.

2) Інфраструктура: Світові гірськолижні курорти мають розвинену інфраструктуру, яка включає сучасні підйомники, великі мережі лижних трас різного рівня складності, комфортні готелі та ресторани. Українські курорти, хоча і розвиваються, все ще потребують інвестицій для досягнення такого рівня.

3) Масштабність та популяризація: Найбільші світові гірськолижні курорти, такі як Церматт у Швейцарії, Валь Гардена в Італії, Вейл у США, привертають мільйони туристів щорічно та мають велику кількість трас різних рівнів складності. Українські курорти, які також популярні серед відпочиваючих, більш доступні та зручні для місцевих туристів.

4) Цінова доступність: Українські гірськолижні курорти відомі своєю більшою ціновою доступністю порівняно з деякими світовими курортами, що дозволяє привабити більше туристів з різних соціальних груп.

5) Культурні та природні особливості: Гірські курорти в Україні пропонують також можливість ознайомитися з місцевою культурою, традиціями та кухнею, що відрізняє їх від світових курортів з іншими культурними контекстами.

Отже, розвиток гірськолижного туризму в Україні та світі відбувається на основі різних факторів, таких як географічне розташування, рівень інфраструктури, популярність та цінова доступність. [2]

1.4. Найвідоміші гірськолижні курорти світу

Ще кілька десятиліть тому в географії туризму не було спортивного туризму як сформованого напрямку. Раніше поїздки, наприклад з метою катання на лижах, не носили такого масового характеру, та й оснащення гірськолижних центрів залишала

бажати кращого. Сьогодні ми можемо розглядати як спортивний туризм відбулося явище. Особливо великий інтерес туристи виявляють до поїздок в зимовий період в гірськолижні центри.

Розглянемо більш докладно географію одного з найпоширеніших у світі видів спорту - гірськолижного. Популярними місцями лижного відпочинку в світі є Австрія, Андорра, Франція, Швейцарія, Болгарія, Італія, Словаччина, Туреччина, Фінляндія, Швеція, Норвегія. Менш популярні курорти Німеччини та США. Останнім час набувають популярності Румунія, Чехія, Словенія, Іспанія, Канада. Є лижні курорти в Ізраїлі, Індії та Японії.[3]

Австрія. Австрійські Альпи є традиційно популярними у любителів цього виду спорту. Найбільш відвідувані курорти трьох австрійських провінцій: Зальцбурга, Тіролю і Карінтії. Крім того, туристи їдуть в Форларльберг і Штирію. Регіон Тіролю вважається найбільш відомим і насиченим гірськими курортами. Рейтинг популярності

тірольських курортів незмінно очолює Майерхофен, розташований у 60 км від Інсбрука. Інсбрук - столиця Тіролю, місце проведення двох зимових Олімпіад (1964 і 1976 рр.). Біля цього міста знаходяться шість відомих гірськолижних районів:

Хунгербург, Ігльс, Тул фес, Муттерс, Акзамер Ліцум і Штубай. В 24 км від Інсбрука розкинувся тірольський Зеефельд, в 50 км - Кітцбюель, відомий у гірськолижному світі понад 80 років і відноситься до елітних курортів Австрії. Тут в січні традиційно проходить етап Кубка світу з гірських лиж. Одним з престижних курортів вважається Сан Антон, де 100 років тому був заснований перший в Австрії лижний клуб.

Популярні у європейців курорти, розташовані в гірському районі Арльберг і регіоні Пітцаль. Зальцбургленд об'єднав великі області катання: Europa Sportregion, Pinzgauer, Saalachtal, Salzburger Sportwelt Amade, Gasteineral. Найбільш відомий у

гірськолижників Європейський спортивний регіон, що включає курорти Мета ам Зее і Капрун. Він вважається одним з найкрасивіших в Європі. Курорт розташований в 80 км від Зальцбурга. Кошти розміщення налічують 87 готелів. Загальна протяжність трас становить 150 км при максимальній висоті катання 3020 м. Вельми популярні і досить дорогі курорти - Бадгаштайн і Бад Хофгаштайн в регіоні Гаштайн раль. Тут туристи поєднують відпочинок з оздоровчими процедурами на місцевих термальних джерелах.

Область Каринтія - найпівденніша федеральна земля Австрії, вона межує з Італією і

Словенією. Карнийський регіон - найбільший гірськолижний район краю. На курорті Насфельд (1300 - 2000 м) сезон є сніг, а 300 км трас представляють найбільшу лижну мережа Карінтії. Мельталь - самий високогірний регіон Карінтії. Він знаходиться в районі льодовика Мельталь (3120 м). Це єдине місце в Карінтії, де можливе катання і влітку. Курорт Бад Кляйнкірхайм (1350- 2043 м) зобов'язаний своєю популярністю тому, що тут катання на лижах поєднується з купання в басейнах з термальною водою.

Андорра. В даний час Андорра як гірськолижний курорт дуже потрібною, оскільки піренейські курорти в цій країні набагато дешевше альпійських. В Андоррі сформувалися дві основні зони катання: Гран Валіра на сході і Валь Норд на заході. Гран Валіра об'єднує курорти Сольдеу-ель-Тартер, Пас де ла Каса і Грау Роч. На заході Валь Норд утворює курорти Паль Арінсаль і Ордіно Аркаліс. Сольдеу-ель-Тартер - це два невеликих мальовничих гірських селища, розташованих приблизно в 3 км один від одного по обидва боки дороги, що веде до Пас де ла Каса. Тут прекрасні можливості для катання. Перепад висот від 1710 до 2560 м. Зона катання площею 850 га розташовується на двох рівнях: нижньому (1700 - 2000 м) - лісові траси, закриті від вітру, і верхньому (2000 - 2500 м) - високогірні спуски. Тут розташовані 90 км трас, є скеля з ухилом 50°. Особливо привабливий спуск довжиною 8,2 км по оточеній соснами трасі. Курорти Пас де ла Каса і Грау Роч розташовані на висоті 2000 м на кордоні з Францією. Перепад висот від 2050 до 2640 м. Площа зони катання становить 626 га. Це прекрасне місце для досвідчених лижників. Курортну зону Паль Арінсаль утворюють два селища в західній частині Андорри, розташовані в 7 км один від одного. Перепад висот становить від 1550 до 2560 м. В зоні катання площею 707 га прокладено 63 км трас. У Арінсале знаходиться спуск з найбільшим перепадом висот - 1010 м. Найвіддаленіша від центру країни гірськолижний курорт Ордіно Аркаліс - найбільш романтичне місце в країні завдяки романських церков і старовинних особняках в обрамленні величних гір.

Попит на відпочинок в Андоррі на ринку щорічно стабільно зростає на 5 - 7% завдяки наявності економічних готелів та постійно вдосконалюється інфраструктурі.

Франція. Гірськолижні курорти Франції можна умовно розділити на дві категорії: традиційні і сучасні. До традиційних курортів, що представляє собою затишні гірські села, відносяться Марібель в долині Труа Вале, Шамоні, що розкинувся у підніжжя

Монблану, спортивний Валь д'ізер і елегантний Межев. Традиційний курорт Шамоні розташований в 90 км від Женеви і в 220 км від Ліона біля підніжжя Монблану. Перші туристи гірськолижники тут з'явилися в 1893 р. Кошти розміщення складають 48 готелів, які можуть одночасно прийняти 9 тис. туристів. Загальна протяжність трас становить 140 км при максимальній висоті катання 3800 м. Сучасні курорти з'явилися в 1950-ті роки. До них відносяться Куршевель, Валь Торенс, Ла Плань, Тінь, Аворіаз, Ліз Арк, Ле дез Альп, Шамрусс і інші.

Швейцарія. Відомі і популярні серед іноземних туристів курорти Вербье, Церматт, Кранс Монтана, Віллар, Гриндель вальд, Давос, Саас Фе, Санкт Моріц та інші.

Церматт відноситься до найбільш південним гірськолижним курортам Швейцарії, розташований на схилі знаменитої гори Маттерхорн (4477 м) і входить в десятку кращих курортів світу. Засоби розміщення налічують 116 готелів та 1200 квартир, які можуть одночасно прийняти 12,5 тис. туристів. Загальна протяжність трас складає 400 км при максимальній висоті катання 3883 м.

Болгарія. Функціонують чотири найбільших гірськолижних курорту: Боровець, розташований у гірському масиві Ріла, Пам порово в масиві Родопи, в Банско масиві Пірін і Алеко на горі Вітоша поруч з Софією.

Катання на лижах - один з найдорожчих видів спорту, але можна відзначити, що в Болгарії, Польщі, Румунії, Чехії, Словаччини та Андоррі ціни прийнятні.

Італія. Має кілька десятків гірськолижних центрів. Найбільш популярним є район Долітиових Альп в 150 км від Венеції: найбільші центри - Кортіна д'ампеццо, Кронт плац, Альта Бадія, Валь Гардена, Арабба, Фіемме, Тревалли, Чиветта, Мадонна ді Кампільо. Не менш популярна область Альта Вальтелина, яка знаходиться на північ від знаменитого озера Гарда, межує з Австрією і Швейцарією. Найбільш відомі центри тут - Борміо, Санта Катерина і Пассо Стель віо. Область Валле де Аоста розташована в західній частині країни і межує з Францією та Швейцарією. Тут відомі гірськолижні центри Курмайор, Ле і Туїль Червінія. На російському ринку Червінія є одним із самих популярних курортів. Він розташований на кордоні зі Швейцарією, на схилі Червіо, загальна протяжність трас становить 212 км при максимальній висоті катання 3500 м. Зона катання об'єднана із зоною катання швейцарського курорту Церматт.

Словаччина. Має кілька міжміських гірськолижних центрів. У Низьких Татрах розташований курорт Ясна, у Високих Татрах - Штребське Плесо, Старий Смоковець і Татранська Ломніца.

Туреччина. У цій країні гірськолижний спорт відносно молодий, але курорти, розташовані на схилах Північних Анатолійських гір, можуть по праву претендувати на велику популярність. Найбільш популярними курортами Туреччини в даний час є Улудаг, Паландокен, Саракамыш і Карталкайя.

Фінляндія. Початківці гірськолижники і лижники, не дуже люблять кататися з високих гір, зупиняють свій вибір на Фінляндії, в якій понад 120 лижних центрів. Найбільш відомі - Талма, Вихти і Мессіля в околицях Гельсінкі, а також північні курорти: Вуокатті, Рука, Леві в Лапландії, Юляс та Куусамо.

Швеція. Гірськолижні курорти Швеції популярні у європейців. Найбільш відомі лижні центри Оре і Селен.

Норвегія. Основні гірськолижні центри знаходяться на півдні країни: відомий олімпійський Ліллекхаммер, Гейло, розташований недалеко від фіордів, і Хемседал.

Польща. Має кілька найбільших зимових міжнародних курортів: у Закопане підніжжя Татр, в районі високогірного судетського масиву Карконоше два невеликих, але популярних курорту - Шклярська Поремба та Карпач.

Румунія. Всесвітньо відомі гірськолижні центри знаходяться в районі Південних Карпат долині річки Прахова - це Сінайя, в 124 км від Бухареста біля підніжжя гір і Фурника Пятра Арсе; Пояна Брашов, біля підніжжя гір Постевару і Предял.

Чехія. Крім лікувально оздоровчих та екскурсійних турів, Чехія може запропонувати катання на гірських лижах в районі гір Крконоше, на зимових курортах Шпіндлеров Млин і в спортивному центрі Гаррахов в західній частині гір, а також на курорті sněžkou Сніжкою в східній частині Крконоше.

Німеччина. Зимові курорти розташовані на півдні, в Баварських Альпах. Найбільш відомі й популярні в іноземців альпійські курорти Берхтесгаден, Гарміш Партенкірхен і Оберстдорф. В Гарміш Партенкірхені працює багатофункціональний Олімпійський льодовий палац.[3]

США. Історія зимових американських курортів почалася в 1935 р., коли з'явився перший подібний курорт "Сонячна Долина". У трьох великих регіонах розташувалися понад 50 гірськолижних центрів. На східному узбережжі в невисоких Аппалачських горах - Киллінгтон, Страттон, Окемо, Стоу, Лейк Плесід та ін. Друга група курортів розташована в Скелястих горах в центрі країни в штатах Колорадо і Юта. Третя група знаходиться на західному каліфорнійському узбережжі, найбільш знаменитий олімпійський курорт Скво Веллі.

Словенія. Гірськолижники віддають перевагу в цій країні курорти Краньска Гора в 90 км від Любляни, Бохінь на високогірному плато Вогел, Блед на гірському альпійському озері, Крварец в Кам'яних Альпах і Бовец на горі Канін. Не менш популярні Маріборско Похор'є, Рогла і Церкно.[3]

Іспанія. Шість регіонів для занять гірськими лижами активно відвідуються туристами з багатьох країн світу. Центральна гірська система розташована в районі Мадрида - Сеговії (Сьєрра-де-Гвадаррама), де функціонують станції Ла Пінья, Валькотос, Вальдескі, Навасеррада. Кантабрійські Кордильєри розташовуються в провінціях Астурія, Кантабрія і в північній частині Леона. Вони відомі своїми станціями Альто Кампо, Валь гранде Пахарес, Сан Ісідро, Лейтарьєгос, Мансенеда. Арагонские Піринеи (Сьєрра де Гуар) розташовані на півночі провінції Арагон у районі Уэски. Тут працюють станції Канданчу, Астун, Формигаль, Панतिकоса, Керлер. Каталонські Піринеи розташовані в районі Лериды Жерони. Це перша гірськолижна область Іспанії, яка має дев'ять гірськолижних центрів, таких, як Маселья, Ла Моліна, Валь де Нурія, Бакера та інші. Подобається туристам Іберійська гірська система в районі Сьєрра ла Деманды зі станціями Вальдескарай і Вальделинарес. Пенибетическая гірська система Кордильєри Пенибетика) розташована в провінції Андалусія. Тут знаходиться найбільш південний у Європі гірськолижний регіон - Сьєрра Невада.

Канада - країна елітних гірськолижних курортів. Канадські станції є "продовженням" як в американських Аппалачах (у провінції Квебек навколо Монреалю), так і в

Скелястих горах: Вістлер - найбільший гірськолижний центр Західної Канади, Банф (близько Калгарі), Лейк Луїз і Саншайн Вілладж.

Існують і інші країни, у яких є гірськолижні курорти і лижні центри. Ці курорти розвиваються і модернізуються. Однак за ряду несприятливих зовнішніх факторів вони не користуються великою популярністю у іноземних туристів. Їх відвідують в основному місцеві жителі. Наведемо кілька прикладів.

У Лівані існує шість гірськолижних станцій. Найбільші з них - Фараїа, Мзаар і Лаклук. Гірськолижний відпочинок в Лівані більше туристичний, ніж спортивний.

В Ізраїлі діє єдиний невеликий гірськолижний курорт на північному сході в районі Голанських висот, на кордоні з Сирією, біля підніжжя гори Хермон на висоті 1600 - 2100 м.

В Індії функціонує курорт Аулі в Гархавалі, що має міжнародну популярність. Нові лижні центри створені зовсім недавно в гірському штаті Уттар Прадеш. У цій країні діють також курорти Кедар, Кантха, Дарина Бугьял, Куш Кальян.

В Японії понад 10 комфортабельних лижних курортів європейського рівня, розташовані на острові Хоккайдо. Схили олімпійського Саппоро найбільш цікаві, а в трьох годинах їзди на сверхскоростном поїзді від Токіо знаходиться олімпійський Нагано. Гірськолижний відпочинок в Японії є одним з найдорожчих в світі.

Особливості організації гірськолижного туризму та клімату, які необхідно враховувати при виборі гірськолижного курорту

Серед різних видів активного відпочинку гірськолижне катання найбільше залежить від природних умов. Першорядне значення має наявність протягом чотирьох п'яти місяців в році щільного снігового покриву. Іншими факторами, зумовлюють зручності і привабливість гірськолижного відпочинку, є: висота місцевості, особливості рельєфу,

погодні умови гірськолижного сезону, характер рослинності, відсутність лавинної і селевої небезпеки і, безумовно, різноманітність і унікальність ландшафтів.

Кількість випадає снігу залежить не тільки від висоти, але і від розташування району, близькість його до моря, спрямованість гірських хребтів, рослинності.

Великою кількістю снігу відрізняються гори Головного Кавказького хребта, який стоїть бар'єром на шляху вологі вітри з північно-заходу і південного заходу і змушує сніг рясно вистилати схили гострих вершин. У високогірній частині сильними вітрами сніг здувається з опуклих форм рельєфу і, накопичуючись в пониженнях і улоговинах, утворює на висотах понад 3000 м потужні лавинобори. На висоті зони вікових лісів сила лавин сходить нанівець. Тому кращі умови для гірськолижного катання на Кавказі на висоті 2000 - 2500 м.[3]

У Низьких Хибинах на схилах відсутня деревна рослинність, а холодні північні вітри практично повністю видувають сніг з навітряних схилів і акумулюють його з підвітряного боку. Багатометрові товщі снігу згладжують всі нерівності рельєфу, і найкраще катання в цьому районі на висоті 500 1000 м.

М'яко і рясно укутує сніг полонини і заліснені схили Карпатських гір. Тут немає кавказьких висот і заполярних пронизливих вітрів, в окремих місцях у пониженнях, на підвітряних схилах запаси снігу дозволяють кататися і в травні.

Високо піднялася снігова лінія на посушливому Памірі. Спекотне південне сонце швидко розтоплює сніг, що лежить нижче 4000 м, але на північних схилах зберігається сніговий покрив, який дає можливість і на півдні займатися прекрасним видом зимового відпочинку.[3]

Бідно зі снігом в горах Східного Сибіру, де в основному всю зиму панує глибокий антициклон, зберігаючи сонячну, холодну і малосніжну погоду. Але і тут в окремих районах накопичується досить снігу для гірськолижного катання.

Абсолютні рекорди з кількості снігопадів б'ють Сахалін і Камчатка, де часті циклони намітає протягом доби багатометрові замети, піддаючи лавинної небезпеки всі незахищені місця на схилах гір і сопок.

Найбільшу насолоду доставляють спуски по легкому пухнастому снігу. Можливість кататися в таких умовах практично всю зиму є в районах, де протягом тривалого періоду зберігаються низькі температури, на Півночі, на Уралі і в Сибіру.

У високогірних районах Кавказу і Середньої Азії після снігопадів при морозі пухнастий сніг тримається деякий час, особливо на північних схилах. На горах, освітлюваних сонячними променями, навіть на початку і середині зими сніг швидко тане, що погіршує ковзання лиж. В'язкий сніг ускладнює спуск на лижах, збільшує можливість падіння, і до нього важко пристосуватися. Зате велика кількість сонця на півдні дозволяє вже в лютому приймати сонячні ванни і кататися на лижах, підставляючи тіло сонячним променям. Краса суворих гірських вершин Кавказу, простір широких і м'яких схилів в Приельбруссі і на Домбаї ваблять до себе, і турист гірськолижник, який побував у цих районах, вже не може уявити собі зимовий відпочинок в іншому місці[4]

Там, де дмуть сильні вітри, сніг швидко твердне, утворюючи снігові дошки, покриті застругами. Такі умови часто зустрічаються на великих висотах в горах, в зоні гірської тундри. А у місцях масового катання на крутих схилах сніг стає жорстким і льодянистий від "закочування" його лижниками.

Від висоти залежить ступінь акліматизації - здатність організму пристосовуватися до нестачі кисню, а також деяким іншим особливостям високогір'я. Аж до висоти 2000 м над рівнем моря людина, якщо він здоровий, практично не відчуває особливих труднощів - це зона "індиферентності". тут пристосувальні реакції організму проходять непомітно. На висоті від 2000 до 4000 м реакції пристосування до умов гіпоксії (кисневої недостатності) проходять більш гостро, однак резервні можливості середньої людини цілком достатні для пристосування. Це зона "повної компенсації". Фізичні навантаження на такій висоті будуть легше переноситися, якщо гірськолижник провів акліматизацію на меншій висоті (наприклад, катався на лижах на висоті 1500 - 2000 м) протягом трьох п'яти днів. На висотах більше 4000 м акліматизація проходить ще складніше. Це вже зона неповної компенсації", тобто неповного відновлення функцій організму. І тому катання вимагає особливого режиму, поступовості і поміркованості навантажень, пауз відпочинку. Порушення цих правил може викликати ознаки гірської хвороби, часто вимагає евакуації вниз.

Мороз, вітер, сонце - фактори, які практично завжди супроводжують відпочинку на гірських лижах. Протистояти їм, пристосуватися, звикнути і систематично брати участь у заняттях і тренуваннях - шлях до прямого загартовуванню організму, до зміцненню здоров'я. У цьому теж проявляється одна з привабливих сторін катання на гірських лижах.

При виборі схилів для катання звертають увагу на лавинну небезпеку, яка виникає не тільки від великої кількості снігових опадів та інших погодних умов, але і від крутості схилів і характеру рослинності. Найбільша кількість лавин характерно для незалесених схилів увігнутої форми з діапазоном крутизни від 25 до 50°.

Дослідження природно-кліматичних умов у різних зарубіжних і вітчизняних гірськолижних районах показало, що найбільш популярні з них розташовані на висоті 1500 - 1800 м над рівнем моря, характеризуються помірно низькими температурами (середня температура січня мінус 5 - 6 °С), тривалим сонячним освітленням (1900 - 2000 годин на рік), великою кількістю снігу (в смузі освоєння до 3 м), розміщенням місць активного відпочинку поза лавинонебезпечних зон. Найбільшою мірою цим параметрам відповідають гірськолижні і туристські центри, розташовані на Кавказі, такі як Домбай (хоча, на жаль, гірськолижні схили тут південної експозиції). За багатьма умовами в цей ряд можна включити і Приельбруссі, але готелі там розташовані на висотах близько 2000 м, а гірськолижні траси прокладені в основному на висоті 3000 м. і вище.[4]

Висновок до першого розділу

Висновки до першого розділу: розглянувши першу частину дослідження можна дійти до висновку що гірськолижний туризм є важливим сегментом світового туристичного ринку, що пропонує унікальні можливості для активного відпочинку та насолоди красою гірських ландшафтів. В Україні цей вид туризму розвивається на основі своїх географічних особливостей, таких як Карпатські гори, та збагачується культурними та природними особливостями регіонів. У світі гірськолижні курорти розташовані в різних країнах і мають розвинену інфраструктуру, приваблюючи

мільйони туристів щорічно. Важливими факторами успішного розвитку гірськолижного туризму є не лише якість інфраструктури, але й цінова доступність, створення робочих місць, збереження екологічного балансу та розвиток маркетингових стратегій.

Розділ 2. Сучасний стан і тенденції розвитку гірськолижного туризму в Україні

2.1. Аналіз сучасного стану розвитку гірськолижного туризму в Україні

Ключові слова: державне регулювання, місцеве управління, сфера послуг, туризм, рекреація, лижний туризм.

У сучасних умовах розвитку України в кожній галузі відбувається пошук нових шляхів і методів виробництва, здійснюється аналіз сучасного стану, окреслюються перспективи на майбутнє. Одним із перспективних напрямків розвитку туризму є лижний туризм. Лижний туризм є невід'ємною складовою загальнодержавної системи фізичної культури і спорту, спрямованої на розвиток фізичних, інтелектуальних та морально-вольових здібностей людини шляхом її залучення до участі у спортивних походах різної категорії складності та змаганнях із техніки спортивного туризму. Лижний туризм є важливим засобом сприяння підвищенню трудової і соціальної активності людей, задоволенню їх творчих, естетичних та моральних запитів.

Лижний туризм здійснює різноманітні економічні, виховні, пізнавальні, рекреаційні, оздоровчі та інші функції, але через низку чинників рівень їх реалізації на сьогодні не відповідає потенційним можливостям туристично-рекреаційного потенціалу України.

Об'єктом дослідження є лижний туризм в Івано-Франківській області, а предметом дослідження – процеси становлення та розвитку лижного туризму в області.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що розробка і впровадження механізмів регулювання лижного туризму сприятиме раціональному та ефективному вирішенню проблем, пов'язаних із розвитком туризму в Україні загалом.

Серед перспективних напрямів розвитку туризму в Україні у XXI ст., вважаємо, має стати розробка нових, цільових маршрутів для вітчизняних та зарубіжних туристів із урахуванням топографічних карт областей .

Головна особливість лижного туризму полягає у тому, що він, на відмінну від більшості видів туризму, не потребує відносно великих матеріальних видатків. Організаційне та матеріально-технічне забезпечення відповідних заходів значною мірою здійснюється силами та засобами самих туристів.

Івано-Франківська область – одна із не багатьох в Україні, придатних для розвитку практично всіх зимових видів відпочинку. На території області діє понад 50 гірськолижних витягів, придатних для катання на лижах і сноубордах і розрахованих на початківців, дітей, любителів та професіоналів.[5]

Найбільшою популярністю користуються такі гірські території, як: м. Косів, села Шешори та Тюдів Косівського району; Поляниця (ТК “Буковель”), с. Вишків Долинського району, селище Верховина та с. Ільці Верховинського району; Яблуниця і Ворохта Яремчанської міської ради.

Розвиток зимових видів відпочинку загалом сприяє розвитку сільського туризму в області, а також створенню додаткових послуг для відпочиваючих, зокрема: пунктів прокату гірськолижного та туристичного спорядження, пунктів харчування, організації дозвілля та активного відпочинку для туристів. Любителів зимових походів на гірських лижах чекають маршрути по хребтах Кукул та Кострич.

Серед центрів, що активно розвиваються на території області, гірськолижний туристичний комплекс “Буковель”, який став “перлиною” зимового відпочинку в Карпатах, відомого далеко за межами України. Розбудова комплексу розпочалась у 2001 р., функціонування з 2002 р. розташована на висоті 920 м н. р. м., за 100 км від Івано-Франківська. Найвища точка курорту 1372 м (г. Довга), площа 450 га.

Джерело: фото взято з відкритих інтернет джерел

Це єдиний в Україні приклад розбудови курорту за темпами розвитку при поєднанні новітніх технологій проектування та будівництва. ТК “Буковель” став стержнем інтенсивного розвитку туристичної інфраструктури, підприємництва у сфері туризму та обслуговування і залучення інвестицій на територію Яремчанської міської ради. Проблеми розвитку туризму вже декілька десятиліть перебувають у центрі уваги науковців. Найбільший інтерес у цьому зв’язку становлять праці Л. Агафонової, В. Азара, В. Безносюка, М. Біржакова, М. Волошина, І. Зоріна, В. Євдокименка, В. Квартальнова, В. Кифяка, О. Короля, М. Крачила, О. Любіцевої, В. Мацола, Г. Папіряна, В. Сеніна, Т. Сокол, В. Федорченка, А. Чудновського, І. Школи та інших. Аналіз наукових джерел із проблематики державного управління окремими сферами суспільного життя в Україні, державного регулювання економіко-господарської діяльності, зокрема й галузі туризму, свідчить, що українським вченим тут належить вагомий теоретичний доробок. Цим питанням присвячені наукові праці Ю. Алексєєвої, В. Бакуменка, В. Друк, В. Бодрова, В. Вакуленка, І. Валентюк, Л. Давиденко, В. Князева, Ю. Куца, О. Лебединської, В. Лугового, О. Оболенського, М. Пірен, Є. Ромата, Г. Ситника, С. Сьоміна, А. Ткаченка, А. Чечель, О. Шаптала та інших.

Водночас деякі політико-управлінські аспекти теорії та практики державного регулювання в галузі лижного туризму потребують подальшого осмислення в науковій літературі. Йдеться про особливості просування національного туристичного продукту на світовий ринок, способи залучення іноземних інвестицій у туристичну галузь, можливість підтримки органами місцевого самоврядування розвитку туризму в регіонах України тощо[5]

Лижний туризм – різновид туризму на лижних засобах пересування. ЛТ різноманітний: це і одноденні прогулянки по готових лижнях, і недільні переходи по засніжених лісах, це і багатоденні автономні походи, складні експедиції в горах або в Антарктиді чи Арктиці, скі-тури (позатрасове катання) на гірських схилах без підйомників і гірськолижних курортів, сноубординг, сендбординг, гелі-скіінг.

Джерело: фото взято з відкритих інтернет джерел

Лижі – древній винахід людини, призначений для подолання снігових просторів. У старих туристських довідниках можна знайти детальний опис індіанських лиж гуронського типу, лиж “пікерель”, сибірських голиць, чукотських “воронячих лапок” тощо. Проте всі ці традиційні снігоступи є скоріше екзотикою, сучасні лижі за асортиментом поділяються на бігові, мисливські, прогулянкові, слаломні, стрибкові, туристичні. За матеріалом на: пластикові, дерев’яні, дерев’яно-пластикові, з металевою окантовкою.

Є п'ять основних типів пересування на лижах, що призначені для різних цілей:

- *Amateur skis* (аматорські лижі);
- *Freeride skis* (фрірайд лижі);
- *Race carving skis* (перегони на карвінгових лижах);
- *Race skis* (перегони на лижах);
- *Special purpose skis* (спеціальні види лиж).

Різновидом лижного туризму на сьогодні став гелі-скіінг, коли лижники стрибають з вертольота, який піднімає сміливців на вершину високої гори, із висоти вони оцінюють складність траси й заздалегідь можуть продумати маршрут спуску. Ще одним лижним різновидом туризму є сендбординг, різновид лижних перегонів для тих, хто не може дочекатися початку зимового сезону, і використовує для цього піщані дюни. Останнім часом він завоював велику популярність серед сноубордистів.

Випробувати себе у цьому виді спорту можна на місцевому пляжі, а до справжніх піщаних дюн доведеться вирушити у більш віддалені місця, на-приклад у Марокко чи Алжир.[5]

Лижний туризм на сучасному етапі розвивається у двох основних напрямках: змагальний туризм (підготовка та участь у змаганнях із техніки спортивного туризму) та маршрутний туризм (проходження туристично-спортивних маршрутів). В історії розвитку лижного туризму ці два напрямки завжди були нероздільні. Але якщо походи були основною формою туристично-спортивної діяльності і відносно давно запровадженні у спортивну класифікацію (у 1950 р.), туристичні змагання і збори мали другорядне спрямування. Переважно вони використовувалися для перевірки готовності туристичних груп для виходу на категорійні маршрути.

У 90-х рр. ХХ ст. основна кількість лижних категорійних походів здійснювалася за межами України. Основні райони таких походів: Хамар-Дабан, Саяни, Приполярний та Полярний Урал, Кольський півострів та інші. Лижний туризм в Україні має вже більше ніж столітню історію. Саме у ті часи сягають перші лижні подорожі по українських Карпатах. Організаційно він зміг сформуватися у середині 50-х рр. ХХ ст., коли

з'явилися перші секції лижного туризму в містах Західної України. Найбільшого свого розвитку лижний туризм досягнув у середині 90-х рр. ХХ ст., коли у спортивні лижні походи щорічно ходило декілька тисяч осіб, а відповідні комісії існували у більшості обласних федераціях спортивного туризму. У порівнянні з радянським періодом лижний туризм у сучасній Україні перебуває у стані тимчасового занепаду. Нині ним займаються орієнтовно 500-1000 осіб, а представництво областей становить 10-11, що є надзвичайно низьким показником і говорить про кризу цього виду туризму. Тому, на думку більшості, туристознавців важливою є оцінка сучасного стану лижного туризму в Україні та визначення перспектив його розвитку.

За типом подолання перешкод найчастіше лижний туризм поділяється на рівнинний і гірський. Лижний туризм за типом маршруту має такі види:

- *радіальний* – шлях пересування з відвідуванням, як правило, одного місця обслуговування та екскурсійного показу, тобто початок і кінець. Він відбувається в одному туристичному (географічному) пункті перебування, розташовуючись в якому, туристи здійснюють подорож в інші пункти, перебуваючи в якому туристи здійснюють подорож в інші пункти призначення, повертаючись в початковий пункт;
- *лінійний* – шлях руху з відвідуванням декількох пунктів обслуговування і екскурсійного показу, коли місця початку і завершення маршруту не збігаються, тобто розташовані в різних туристичних (географічних) пунктах перебування;
- *кільцевий* – метод організації екскурсійного та туристичного маршруту, при якому туристична (екскурсійна) група пересувається по кільцевому маршруту з одного до іншого місця, зазвичай з ночівлею;
- *комбінований* – шлях пересування, який складається з елементів радіального, лінійного та кільцевого маршрутів у певній комбінації.

Здійснивши аналіз розвитку лижного туризму на Прикарпатті, ми зробили висновок, що лише окремі фірми з тенденцією до стабільного розвитку, або які займають лідируючі позиції, спроможні розробляти цікаві пропозиції та вкладати інвестиції в нові туристичні маршрути. Більшість туристичних фірм на ринку орієнтується на вже створені маршрути і зацікавлені в отриманні комісійної винагороди. З огляду на це,

традиційно-популярними напрямками, які пропонують майже всі туристичні агентства Івано-Франківської області, є: гірськолижні курорти та бази Карпат (Буковель, Яремче, Ворохта, Славське, Драгобрат, Ужгород, Рахів), закордонні напрямки (Словаччина, Польща, Болгарія, Туреччина, Румунія, Австрія, Іспанія, Франція, Фінляндія, Швейцарія).[6]

Експерти з лижного туризму визначили найкращі лижні курорти світу:

- Австрія – Кітсбухель;
- Італія – Кортіна;
- Канада – Раслер Блеккомб, Озеро Луїза, Національний парк Банфф, Мон-Тремблан;
- Сполучені Штати Америки – Вейл, Стоу, Аспен; Франція – Шармоні;
- Швейцарія – Церматт тощо.

З огляду на ці обставини, на думку вітчизняного науковця О. Колотухова, необхідно звернути серйозну увагу на лижний район – Українських Карпат. В останньому радянському “Переліку класифікаційних туристських спортивних маршрутів на 1989-1992 роки” приведені лише два маршрути II та III категорії складності по Карпатах”. Карпати завжди вважалися “несерйозним” з погляду на лижний туризм регіоном, придатним лише для походів I-II категорії складності. Однак вже в “Переліку класифікаційних туристських спортивних маршрутів України” з’явився як експериментальний маршрут IV категорії складності, який проходить по Горганах, Свидовцю та Чорногорі. Досвід альпіністів, що здійснюють зимові сходження на вершини Чорногори свідчить про те, що такий маршрут під силу лише дуже досвідченим групам із високою ймовірністю його повного проходження. Основними причинами є складні погодні умови взимку в Українських Карпатах (від відлиги до штормових вітрів на хребтах), висока лавинна небезпека, необхідність володіння альпіністською технікою (будівництво снігових стінок, організація ночівель на відкритій місцевості, рух в “кошиках”) тощо. Тому необхідно змінити відношення до Українських Карпат. Перспективними районами для таких маршрутів, окрім вищезазначених, є Гринява, Марамароський масив, Полонинський хребет (Боржава, Красна, Руна), Чивчини та інші .

Ще однією проблемою, яка відрізняє організацію змагань із лижного туризму від змагань з інших видів туризму, це та, що туристам-лижникам необхідне розміщення в стаціонарних умовах. Своєю чергою, туристичні організації для розміщення туристів поділяються на групи:

- *туристична база* – готельний тип будівлі, сезонної або цілорічної експлуатації, з приміщеннями культурно-побутового призначення, підприємствами громадського харчування, приміщеннями для туристичної роботи. Туристична база знаходиться на трасі туристичного маршруту і організовує туристичні походи і екскурсії для відпочивальників, готує їх теоретично і практично до похідного життя;
- *туристичний готель* – будівля готельного типу підвищеної комфортності з приміщеннями культурно-побутового призначення, підприємствами громадського харчування ресторанної форми, приміщеннями для туристичної та екскурсійної роботи на об'єктах, що знаходяться, як правило, на туристичному і екскурсійному маршруті в місті, передмісті або туристичному центрі;
- *притулок* – місце для відпочинку туристів на маршруті з достатнім рівнем обслуговування, що має спрощені приміщення для розміщення туристів на нетривалий час і умови для приготування їжі. Притулок діє як форма туристичної бази;
- *мотель* – туристичний готель для автотуристів, на території якого передбачені стоянки для автотранспорту і умови для їх технічного обслуговування та ремонту;
- *кемпінг* – комплекс сезонного обслуговування туристів, що має спрощені приміщення для їх розміщення і територію для стоянки транспорту, вогнища для приготування їжі та підприємства громадського харчування.

При тій ситуації, коли всім видам туризму виділяють однакову суму на проведення чемпіонатів України, то якісне проведення лижного чемпіонату є великою проблемою. На сьогодні розміщення навіть у приватному секторі коштує 60-100 грн з особи за добу проживання без харчування, тому розміщення команди до 10 туристів протягом 5-7 днів змагань є суттєвою сумою, а якщо додати сюди необхідність проведення тренувальних зборів, то це вже значні витрати.

Проблемою підтримання необхідної спортивної форми є той факт, що сніговий сезон у більшості регіонів України, і зокрема в Карпатах, триває до 3-х місяців. Так, лижники-туристи вже започаткували проведення в закритих приміщеннях зимової особисто-командної першості України. Тому лижникам необхідно удосконалювати свою техніку і майстерність протягом не лижного сезону в інших видах туризму – пішохідному, гірському тощо.[6]

Правила проведення туристичних змагань переважно є стримуючим фактором. Складність трактування, неоднозначність підходів до вибору дистанцій, значна кількість протестів на дії суддівської колегії – все це не додає популярності і масовості змаганням із лижного туризму. Це потребує перегляду діючих Правил і внесення до них відповідних змін і уточнень.

На сьогодні, цей вид туризму не є олімпійським, як наприклад, близькі до нього гірськолижний та лижний спорт, що в умовах нашої країни обмежує державну та місцеву підтримку і відповідне фінансування. Це пояснюється багатьма чинниками, які передусім не відповідають сучасним вимогам, що висуваються до олімпійських видів спорту: технічна складність (правила туристичних змагань ускладненні не тільки для глядачів, а й для самих учасників, мають багато умовностей та неоднозначностей у трактуванні); складність телетрансляцій тощо.

Враховуючи все це, необхідно прагнути до виконання цих вимог, щоб розраховувати на якусь перспективу. Водночас необхідно зберегти специфічну особливість лижного туризму, щоб він не нагадував паралельні види спорту (лижний та гірськолижний). В реальних умовах – лижний маршрут – це довга лижна гонка, на яку туристи-лижники виходять на бігових лижах, а штрафи за технічні етапи в середньому становлять приблизно 5% від загального результату і практично не впливають на загальний біговий результат. Мабуть учасники повинні долати маршрут із контрольним вантажем (залежно від вагової категорії), який імітує туристичне спорядження.

Як засвідчує практичний досвід – треба експериментувати, проводити нові види змагань – екстремальні гонки, рятувальні роботи, дистанції за вибором, зв'язки, естафети, особисті заїзди тощо.

Щодо прокладання нових маршрутів, то зрозуміло, що значно більше цією проблемою мали б опікуватися органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, знайшовши фінансування, залучивши до вирішення проблем провідних науковців, які мають напрацювання із цих питань.

Для розвитку лижного туризму необхідно:

- збільшити друк науково-популярних видань про Українські Карпати;
- продовжити маркування туристичних маршрутів у гірській місцевості;
- створити широко розгалужену мережу туристичних клубів і секцій туризму, а також за уніфікованою схемою розробити в кожній області одно-дводенні маршрути.

Розвиток лижного туризму як масового руху викликає необхідність розробки на науковій основі генеральної схеми розміщення зон туризму та організованого відпочинку в країні. Туристичне зонування території країни повинне передбачати не лише місця для будівництва туристичних установ, але і резервування територій для туристичних маршрутів, які є головним вмістом активного відпочинку.

Пріоритетними завданнями з розвитку лижного туризму:

- *маршрутного лижного туризму* (на комерційній основі проводити початкову та середню туристичну підготовку із залікових походів I-II категорії складності; проводити походи-експедиції по Українських Карпатах із проходженням найвищих вершин (хребтів); проводити походи IV-V категорії складності в лижні регіони країн – сусідів тощо);
- *змагального лижного туризму* (розширити кількість змагань; напрацювати технічні вимоги до спорядження тощо).

Висновки. Лижний туризм в Україні на сучасному етапі перебуває у кризовому стані. Тому необхідно здійснити ряд заходів як в маршрутному, так і в змагальному лижному туризмі, для його подальшого розвитку.

Проведені дослідження в черговий раз підтверджують, що лижний туризм буде розвиватися настільки ефективно, наскільки туристичні підприємства, установи та організації будуть здатні налагодити співпрацю зі спортивними федераціями, клубами та самодіяльними туристичними організаціями. І, відповідно, зуміють спільними зусиллями розробити нові цікаві маршрути як для новачків, так і для професіоналів своєї справи та любителів екстриму.[7]

2.2. Аналіз ресурсів та інфраструктури гірськолижних курортів у Західній Європі

Гірські масиви: Курорти часто розташовані у гірських масивах, таких як Альпи, Піренеї, Апенніни тощо. Це забезпечує доступ до великої кількості схилів для катання.

Інфраструктура гірськолижних курортів: Сучасні курорти мають широкий спектр інфраструктури, що включає в себе гондольні і крісельні підйомники, готелі різного класу, ресторани, магазини оренди спорядження, школи катання тощо.

Типи схилів: Курорти можуть мати різні типи схилів - від початкових для початківців до складних для досвідчених лижників та сноубордистів.

Сезонність: Сезон гірськолижних курортів зазвичай починається у грудні-січні та триває до квітня-травня, але це може варіюватися залежно від висоти курорту та погодних умов.

Туристичний потік: Багато курортів приваблюють туристів з усього світу, що забезпечує розвиток туристичної індустрії та економічний розвиток регіонів.

Екологічні аспекти: Останнім часом все більше уваги приділяється екологічним аспектам розвитку курортів, зокрема збереженню природи та сталим видобутком ресурсів.

Інновації: Деякі курорти впроваджують інноваційні технології, такі як штучне снігове покриття, щоб забезпечити катання протягом всього сезону.

Розглянемо докладніше деякі аспекти гірськолижних курортів у Західній Європі:

Локації та географічні особливості. Курорти у Франції: Найвідоміші курорти розташовані в Альпах, такі як Шамоні, Куршевель, Валь Торанс, Тінь, Мерібель.

Італія: Курорти Альп та Апеннінських гір, такі як Кортіна д'Ампеццо, Лівіньо, Кампіліо, Сестрієре.

Швейцарія: Знамениті курорти у регіоні Цермат, Давос, Санкт-Моріц, Ленцерхайде.

Австрія: Курорти в Тіролі, Сальцбурзькі Альпи, такі як Зельден, Капрун, Ішгль, Заальбах-Хінтерглемм.

Інфраструктура:

Гондольні та крісельні підйомники забезпечують доступ до схилів.

Готелі різного класу, апартаменти, часті зона відпочинку, ресторани, бари, спа-центри.

Інфраструктура для розваг та апрès-скі, такі як нічні клуби, концертні зали, ледові арени, кінотеатри.

Розваги та активності:

Лижний та сноубордичний спорт, сноутюбінг, катання на санях, снігоступи, гірські екскурсії.

Школи катання для початківців та інструктори для покращення навичок.

Літні види відпочинку, такі як гірський велосипед, піший туризм, гірський сплав, катання на конях.

Екологічна стійкість та екотуризм:

Курорти звертають увагу на екологічні питання, використання відновлювальних джерел енергії, утилізація відходів.

Розвиток екотуризму, такого як екскурсії до природних заповідників, велопрогулянки в гірських лісах, еко-готелі та ресторани.

Економічний вплив та туристичний потік:

Гірськолижні курорти є важливим елементом економіки регіонів, забезпечуючи робочі місця та доходи від туристичного бізнесу.[8]

Залежно від популярності курортів, туристичний потік може бути великим протягом сезону.

джерело: фото з відкритих інтернет джерел

Управління сніговим покриттям:

Деякі курорти використовують технології для штучного вироблення снігу, щоб забезпечити катання навіть у періоди недостатку природного снігу.

Системи снігоочищення та управління снігом допомагають підтримувати якість схилів протягом сезону.

Безпека та медичні послуги:

Курорти мають розвинуту систему безпеки на схилах, включаючи служби рятувальників та патрулювання.

Медичні пункти та швидка допомога забезпечують медичну допомогу в разі нещасних випадків чи травм.

Розвиток технологій у гірському туризмі:

Використання сучасних технологій, таких як смарт-карти для підйомників та безготівкові платежі в курортних зонах.

Мобільні додатки для отримання інформації про стан схилів, погоду, події на курорті та інші сервіси.

Експорт курортного досвіду:

Деякі курорти стають моделями для інших регіонів, експортуючи свій досвід управління, екологічних практик та розвитку туризму.

Культурні та історичні аспекти. Курорти мають багату культурну спадщину, яка приваблює туристів, такі як старовинні церкви, замки, музеї.

Організація тематичних заходів та фестивалів для підтримки культурної спадщини та привертання уваги туристів.

Соціальні аспекти:

Розвиток соціальних програм та ініціатив для місцевого населення, таких як навчання місцевих жителів професіям у туристичній галузі, створення робочих місць.

Взаємодія з місцевою громадою для збереження місцевого середовища та культури.

Партнерство з іншими галузями:

Співпраця з агротуризмом, виноробством, гастрономією для розвитку інтегрованих туристичних пропозицій.[\[9\]](#)

Партнерство з місцевими виробниками для просування місцевих продуктів та розвитку туристичних маршрутів.

Топ-20 найкращих гірськолижних курортів Європи:

Прихильники зимових видів спорту відкрили сезон . Пропонуємо до вашої уваги огляд найпопулярніших гірськолижних курортів Європи, де можна знайти як прямі траси для новачків, так і "чорні" спуски для екстремалів, а також фантастичні пейзажі, затишні ресторани і розваги на будь-який смак.

Суцільною зимовою казкою відпочинку вважається Австрія. Але і тут є курорти, які роблять шарм австрійських Альп особливо неповторним. Серед них – Лех (Lech) і Цюрс (Zürs), що пов'язані підйомниками, а поруч - Санкт-Антон (St Anton), до якого можна добратися автобусом.

Ці курорти розташовані у знаменитому регіоні лижного катання Арлберг на заході Австрії, що вважається колискою лижного спорту. Саме в Цюрсі була організована перша школа лижного катання на гірських лижах, а у 1937 році було зведено один з перших підйомників.

Один з найстаріших курортів Австрії - Кітцбюель (Kitzbühel) у Тіролі. Центральна частина цього середньовічного містечка збереглася і донині – тут можна побачити собори, церкви, мостові, багато житлових будинків XVI сторіччя. За останні сто років курорт Кітцбюель перетворився на один з найбільш елітарних центрів зимового спорту в Альпах. Саме тут розташований знаменитий на весь світ гірськолижний спуск Штрайф (Streif), на якому проводяться етапи Кубка світу. Тут було організоване і перше у світі скі-сафарі – 120 км пов'язаних трас.

На противагу пафосному Кітцбюелю заслужену славу молодіжного курорту в Австрії набув Майрхофен (Mayrhofen). Він вважається "тусовочним" і порівняно недорогим. І, до речі, найбільш "російськомовним" - російською мовою тут дублюється майже все, і навіть працюють російськомовні інструктори. Загальна протяжність трас – 159 км, з них чорних трас - 22 км.

Найпрестижніші курорти Італії зосереджені в Доломітових Альпах. Характерна риса італійських баз відпочинку – об'єднання кількох зон катання в одну за допомогою системи підйомників. Тому часто тут не зрозуміло, де закінчується територія одного курорту і починається інший. Одні з найскладніших і найцікавіших спусків розташовані на курорті Арабба (Arabba). Чорні траси з вершини Порта-Весково (Porta Vescovo, 2495 м) можуть змусити тремтіти найбільш відважного гірськолижника. Всього на курорті Арабба 52 км прекрасних трас з перепадом висот від 1636 до 2550 м.

Ще один вартий уваги курорт – Курмайор (Courmayeur), який завдяки неперевершеним пейзажам зветься "перлиною Альп". Курмайор розташований на висоті 1225м в долині Aosta Valley біля підніжжя Монблану, найвищої вершини Альп (4810м). Поруч з Курмайором починається тунель Mount Blanc, що з'єднує його з французьким курортом Шамоні (Chamonix-Mont-Blanc).

Кажуть, що якщо вперше їдуть до Франції, прямують до Парижа, а якщо вперше відвідують Французькі Альпи – їдуть до Шамоні. Курорт лежить у долині на висоті 1010 - 1200 м біля підніжжя Монблану. 90% всіх лижних трас знаходяться вище 2000 м, тому сніг є завжди. Тут знаходиться і один з найбільш протяжних спусків в Альпах - легендарна Біла Долина, більше 20 км завдовжки.

Знаменитий курорт Мерібель (Meribel) у Франції є серцем "Трьох Долин" (Trois Vallees), які були місцем проведення Олімпійських ігор 1992 року.

Мерібель вважається найбільш вишуканим за архітектурним стилем курортом Французьких Альп. Загальна протяжність трас – 600 км, серед яких є як траси для професіоналів (наприклад, олімпійська жіноча траса La Face), так і для початківців. Там також розташовано спортивний комплекс Olympic Centre, де щодня до послуг відпочиваючих – басейн, сауна, каток, снігоходи і картинг на льоду.

Звідси зручно потрапити на такі відомі гірськолижні курорти, як Куршевель (Courchevel) і Валь Торанс (Val Thorens).[9]

У Швейцарії затяті любителі зимового відпочинку радять відвідати Андерматт (Andermatt). Це невелике провінційне селище, розташоване у центральній частині країни. Історично Андерматт нерозривно пов'язаний з ім'ям Суворова – саме тут відбувся найважчий бій біля "чортового мосту" під час його знаменитого переходу через Альпи. Тут фантастичні можливості для фрірайду і великий "хаф-пайп" на висоті 2015 метрів над рівнем моря (довжина – 120 м, ширина – 15, висота – 4,5).

Регіон катання складається з чотирьох частин – найвища гора Gemsstock (2963 м) а також Nätschen, Winterhorn, Realp, перепад висот – 1527 метрів. Також тут є зимові пішохідні маршрути загальною протяжністю 7 км.

Лаакс (Laax) розташований у величезній "Альпійській арені", до якої входять долини Лаакс, Флімс и Фалера. Лаакс нараховує майже 60 трас загальною протяжністю 220 кілометрів. Має 29 підйомників і величезний перепад висот: 1020 - 3018 метрів. Більша частина трас середньої складності мають довгі спуски уздовж красивих гірських ландшафтів. Траси підійдуть як новачкам, так і досвідченим гірськолижникам і сноубордерами. Також є дві санні траси і 60 км зимових пішохідних маршрутів.

Джерело:фото з відкритих інтернет джерел

Курорт Санкт-Моріц (St. Moritz). Його головна унікальність - це клімат: гарантований сніговий покрив, сухе повітря і 322 сонячних дня на рік. На горі Корвіглія знаходяться траси як для новачків, так і для більш досвідчених лижників. Любителів екстриму порадують спуски з гори Корвач (3300 м), яка до того ж вважається однією з найкрасивіших у світі.[\[10\]](#)

Не варто забувати і про Баварські Альпи. У підніжжя найвищої в Німеччині гори Цугшпітце (2963 м) розташований відомий на весь світ гірськолижний курорт, метрополія гірськолижного спорту - Гарміш-Патернкірхен (Garmisch-Partenkirchen). 53 підйомника і ліфта, традиційна зубчаста залізниця до вершини Цугшпітце відкривають для всіх бажаючих 120 км трас різної складності. Для сноубордистів відкриті фан-парк і "хаф-пайп" на льодовику Цугшпіце. І всього за 40 хвилин звідси можна добратися до Мюнхена.

Розповідаючи про зимовий відпочинок, не можна оминати Скандинавію. Найбільш підходящим місцем відпочинку для родини вважається Вемдален (Vemdalen), другий за величиною гірськолижний курорт Швеції. Тут є чудова дитяча кімната і багато безпечних спусків. Водночас високі гори, які оточують Вемдаллскаллет, кидають виклик асам гірськолижного катання і фрістайлерам. Усього там більше півсотні різноманітних трас.

У західній частині Лапландії знаходиться фінський гірськолижний курорт Юлляс (Ylläs), який посідає перше місце у Фінляндії за перепадом висот (463 м) і довжиною гірськолижних трас (до 3 км). Тут багато простору, а розкидані по місцевості котеджі чудово вписуються в пейзаж. Перевагою є і тривалість лижного сезону - з 6 грудня аж до 1 травня.

Курорт пропонує необмежені можливості для катання будь-яким стилем: гірські і бігові лижі, сноуборд, тут же розташована єдина у Фінляндії траса для швидкісного спуску Super-G.

Зельден, Австрія: Розташування: Тіроль, регіон Отцталь.

Висота: 1,350 м - 3,340 м над рівнем моря.

Схили: Понад 350 км схилів, включаючи глечики та лавинні схили.

Інфраструктура: Понад 80 підйомників, готелі різного класу, ресторани, магазини, бари.

Розваги: Лижний та сноубордичний спорт, апрес-скі, санчата, катання на снігоступах.

Зермат, Швейцарія: Розташування: Кантон Вале, Альпи.

Висота: 1,620 м - 3,899 м над рівнем моря.

Схили: Понад 360 км схилів, включаючи легендарні схили Маттерхорна.

Інфраструктура: Понад 50 підйомників, ексклюзивні готелі, ресторани високого класу.

Розваги: Лижний та сноубордичний спорт, гірські екскурсії, льодовики, снігоходи.

Найпопулярніший гірськолижний курорт Польщі – Закопане (Zakopane), що є своєрідною "зимовою столицею" країни. Закопане розташоване у мальовничій котловині біля підніжжя Татр, у сотні кілометрів від Кракова. Там шість основних зон катання в діапазоні висот 860-2000 м, яким присвоєно різні рівні складності. Всього в Закопане більше 60 підйомників, загальна протяжність трас перевищує 65 км.

Найбільший район катання - гора Каспрови-Верх у Татранському Національному парку.

2.3. Ресурсне забезпечення та інфраструктурні можливості обслуговування гірськолижного туризму в Україні

СПЕЦИФІКА ІНФРАСТРУКТУРИ ГІРСЬКОЛИЖНИХ КУРОРТІВ:

Постановка проблеми. Для організації будь-якого виду туристської діяльності не достатньо наявності певних рекреаційних ресурсів. Запорукою успіху рекреаційних занять є розвинута інфраструктура, необхідна для здійснення певного виду туризму. Тому мета полягає у виявленні складових інфраструктури гірськолижного туризму та характеристика їх особливостей.

Розуміючи під інфраструктурою рекреації (у тому числі туризму) сукупність засобів, закладів, споруд, мереж та інших елементів матеріально-технічної бази, що допомагають здійснювати рекреаційну діяльність, поділяємо її залежно від участі в рекреаційній та інших сферах життєдіяльності суспільства на: спеціалізовану, соціальну, універсальну.[\[11\]](#)

За функціональним призначенням (залежно від специфіки рекреаційних занять) розрізняємо специфічну інфраструктуру, наявність якої потрібна обов'язково, адже без

неї неможливо займатися певним видом рекреаційної діяльності, та звичайну, що створює комфортні умови для рекреації .

Рис. 1. Види інфраструктури рекреаційної діяльності залежно від задіювання у рекреаційній та інших сферах життєдіяльності людини (В.І. Новикова, 2010)

За функціональним призначенням (залежно від специфіки рекреаційних занять) розрізняємо специфічну інфраструктуру, наявність якої потрібна обов'язково, адже без неї неможливо займатися певним видом рекреаційної діяльності, та звичайну, що створює комфортні умови для рекреації.[11]

Гірськолижний туризм належить до спеціальних видів туризму, адже є комбінованим видом туризму і включає елементи таких видів туристської діяльності, як лікувально-

оздоровчий, спортивно-оздоровчий, екологічний та ін. Гірськолижному туризму притаманна яскраво виражена сезонність. За створенням турпродукту цей вид туризму відноситься до капіталомістких і трудомістких видів туризму.

Серед різних видів активного відпочинку гірськолижне катання найбільше залежить від природних умов. Першорядне значення має наявність протягом чотирьох-п'яти місяців у році щільного снігового покриву. Іншими факторами, що зумовлюють зручності і привабливість гірськолижного відпочинку, є: висота місцевості, особливості рельєфу, погодні умови гірськолижного сезону, характер рослинності, відсутність лавинної і селевої небезпеки і, безумовно, різноманітність і унікальність ландшафтів. Дослідження природно-кліматичних умов у гірськолижних районах показало, що найбільш популярні з них розташовані на висоті 1500-1800 м. над рівнем моря, характеризуються помірно низькими температурами (середня температура січня -5°C ... -6°C), тривалим сонячним освітленням (1900-2000 год./рік), великою кількістю снігу (в смузі освоєння до 3 м.), розміщенням місць активного відпочинку поза лавинонебезпечними зонами.

Територію в гірському районі, облаштовану для активного відпочинку та занять, як правило, гірськими, зимовими видами спорту (гірськими лижами, сноубордом, альпінізмом, гірським туризмом тощо), а також для проведення лікувально-профілактичних процедур називають гірськолижним курортом. Зазвичай вони знаходяться на горі або великому горбі і включає в себе гірськолижні траси і супутні послуги. У гірськолижному туризмі велику роль у вартісному відношенні відіграє асортимент додаткових послуг: послуги інструктора, прокат спорядження, ski pass.

Відмінною рисою гірськолижних курортів є наявність розвинутої інфраструктури, до складу якої входить:

- спеціально обладнані траси для гірськолижного спорту і сноуборду;
- гірськолижні підіймачі;
- пункти прокату спортивного спорядження й інвентарю;
- гірськолижні школи;

- готелі й інші місця розміщення для приїжджих;
- заклади харчування;
- майданчики для паркування;
- лікувально-профілактичні заклади (грязе- і водооздоровниці, спа-салони);
- заклади для анімаційно-дозвілєвої діяльності (кінотеатри, дискотеки, боулінг, ігрові центри та ін.);
- підприємства, що надають супутні послуги приїжджим (магазини, заклади з надання побутових послуг, сервісні центри фото- та відеозйомки тощо).

Якщо траси, підйомачі, пункти прокату, гірськолижні школи відносимо до специфічної інфраструктури, бо без неї неможливо займатися гірськолижним спортом, але в інших видах рекреаційної діяльності вона не застосовується, то все інше (засоби розміщення, заклади харчування, паркінги, лікувально-профілактичні та анімаційно-дозвілєві заклади, підприємства з надання супутніх послуг) - до звичайної інфраструктури, адже вона створює комфортні умови для гірськолижних занять і притаманна не тільки такого роду рекреації.[\[12\]](#)

Гірськолижні траси залежно від протяжності і складності поділяються (відповідно - від найлегших до найскладніших) на: зелені (для початківців, новачків), сині, червоні (для лижників середнього рівня), чорні (для професіоналів, лижників високого рівня). Є також навчальні схили. При плануванні лижної території враховується рівень навичок катання лижників (табл. 1).

Рівень навичок катання на лижах	Кут нахилу траси, °	Частка від загальної кількості лижників, %	Кількість лижників, яка перебуває на трасах, лижників/0,4 га	Перепад висот, який лижник долає за годину, м.
початківець	10-15	5	22-44	128
новачок	15-25	10	18-26	288
нижче середнього	25-35	20	13-22	385
середній	30-40	30	9-15	513

вище середнього	35-45	20	7-9	577
високий	45-60	10	4-7	673
дуже високий	понад 60	5	4-7	962

Таблиця 1. Планування лижної території

Невід'ємною складовою інфраструктури будь-якого гірськолижного курорту є підйомник - технічна споруда в гірській місцевості, призначена для підйому гірськолижників і сноубордистів до місця початку спуску. Розрізняють два основних класи гірськолижних підйомників: повітряні та наземні (рис. 2).

Рис. 2. Класи та типи гірськолижних підйомників (за матеріалами)

Кожен тип гірськолижних підйомників має свою специфіку, позитивні та негативні риси (табл. 2).

Типи	Види	Доставка	Посадка і	Позитивні	Негативні риси
------	------	----------	-----------	-----------	----------------

підйомників	підйомників	лижників на гору здійснюється	висадка відбувається	риси	
крісельні	одномісні; двомісні (парнокрісельні); трьохмісні; чотирьохмісні; шестимісні; восьмимісні	у кріслах, які постійно прикріплені до тросу	без зупинки руху крісел	дозволяють лижникові відпочити і насолодитися пейзажем, поки він піднімається; не обмежують рух лижників на спуску	
	високошвидкісні чотирьохмісні	у кріслах з непостійною фіксацією на високошвидкісному тросі	коли крісло сходить з тросу і практично зупиняється	можуть не лише рухатись по прямій вгору, а й переносити людей зигзагом над складною місцевістю	на вершині гори може утворюватись скупчення лижників, оскільки підйомник може швидко піднімати велику кількість людей
гондольні (кабінні)	маятникові (двостороннього руху)	у кабінках, постійно прикріплених до тросу, рух яких	коли кабіна, підходячи до	коли погодні умови не дозволяють використати	дорожчі й повільніші, ніж крісельні

		відбувається в обидві сторони	причальної платформи, стишує хід і зупиняється	крісельні підйомники	
	одностороннього руху	у підвішених до тросу кабінах (гондолах), які весь час рухаються в одну сторону аналогічно крісельним підйомникам	за допомогою спеціального пристрою, що стишує рух кабіни у зоні висадки і посадки		
бугельні	двомісні («якір», «швабра»)	за допомогою рухомого тросу, натягнутого на висоті й оснащеного жердинами (буксирними штангами у вигляді перевернутої літери «Т»), за одну з яких потрібно триматися	у місці посадки лижник береться за бугель (жердину) руками, стоячи на лижах; у місці висадки він відпускає бугель і відходить в	малозатратні та дешеві у використанні	обмежують рух лижників на схилі, оскільки заборонено перетинати доріжку підйомника

		руками, а лижі залишаються на поверхні землі	сторону		
	одномісні («тарілочки»)	за допомогою рухомого тросу, натягненого на висоті й оснащеного тарілками, одну з яких потрібно розмістити між ніг (обхопити ногами), а лижі залишаються на поверхні землі	у місці посадки лижник береться рукою за бугель і сідає на круглу перекладину, стоячи на лижах; у місці висадки він відпускає бугель і відходить в сторону		
смушкові		за допомогою рухливої гнучкої доріжки, що являє собою смушковий конвеєр	шляхом вставання на доріжку та сходження з неї	можуть скористатися не тільки лижники та сноубордисти, але й люди, що катаються на санках	на невеликій відстані при некрутому підйомі
канат, що		за допомогою	шляхом	найдешевши	потрібні

рухається		рухомого канату, за який потрібно триматися руками	захвату руками канату та відпускання його	й вид підйому на гору	додаткові зусилля, щоб утриматися за канат у процесі руху; використовується на некрутих, недовгих схилах
-----------	--	--	---	-----------------------	--

Таблиця 2. Характеристика гірськолижних підйомників (за матеріалами)

Важливою складовою гірськолижного курорту є зона підніжжя, де знаходяться засоби розміщення та заклади харчування, автомобільні стоянки, під'їзні шляхи.

Розміщення при заняттях гірськолижного туризму передбачено в спеціалізованих готелях типу гірських шале, архітектурно вписаних у навколишній пейзаж. Поблизу готелів обов'язкова наявність підйомників. На гірськолижних курортах представлені різноманітні типи закладів проживання: від готелів та дач до кондомініумів і таймшерів. Кондомініуми були переважаючою формою проживання наприкінці 1960-х та на початку 1970-х років, але зараз гостей все більше приваблюють сегментовані типи власності, зокрема, одноквартирні таймшери і квотершери. Як правило, чим ближче до схилу розташований заклад, тим вища щільність проживання у ньому. Навколо підніжжя гори розташовуються дорогі готелі з високою щільністю проживання, в яких зупиняються на кілька днів. Трохи далі знаходяться готельні заклади і таймшери із середньою щільністю заселення. Висока ціна в цьому випадку платиться за прямий доступ до схилів. Сімейні будиночки частіше розташовуються подалі від цього ядра активності, на схилах з прекрасними краєвидами. [12]

Система закладів харчування повинна бути збалансована відносно кількості лижників. Це можуть бути як ресторани, так і заклади швидкого харчування. Останні даватимуть можливість швидко поїсти відвідувачам та повертатися на схили. Рівновага між ресторанами та закусоочними на горі так само, як і біля підніжжя, одночасно дає

лижникам можливість вибору і дозволяє забезпечувати потребу в харчуванні. Кількість посадочних місць є показником обороту клієнтів, який, в свою чергу, дуже залежить від погоди: в холодну, вітряну погоду кількість відвідувачів збільшується. Чим привабливішою буде територія курорту, тим з більшої відстані до неї будуть їхати туристи. З іншого боку, у міру зростання відстані до клієнтів масштаби і привабливість території курорту повинні теж зростати. Курорти, що в основному приймають лижників, які готові потратити на дорогу 1-2 години і планують кататись протягом дня, орієнтуються на місцевий ринок. Курорти, в основному завантажені по вихідних днях і націлені на регіональний ринок, як правило приймають лижників, готових провести в дорозі до улюблених схилів до пів-дня. Шанувальники курортів, націлених на загальнонаціональний ринок, та міжнародні відвідувачі готові витратити більше, ніж половину дня на дорогу для задоволення своїх рекреаційних потреб.

Клієнти катання на гірськолижних трасах можуть прибувати на них:

1. особистим автомобілем і/або чартерним автобусом;
2. громадським транспортом і/або приміським автобусом;
3. на лижах чи пішки від готелів, які розміщені на курорті.

Розташування закладів розміщення на відстані пішого ходу від підйомників значно зменшує потребу в автостоянці, а також в місцях для посадки/висадки пасажирів. Пропускна здатність під'їзних шляхів визначається швидкістю пересування по них і безпечною дистанцією між транспортними засобами, що, в свою чергу, залежить від кількості смуг руху й їх ширини, величини та ширини узбіччя, характеристик покриття дороги, кутів нахилу і погодних умов. Легкість доступу до курорту має дуже велике значення для приваблення клієнтів.

Роздрібну торгівлю структуровано подібно до засобів розміщення: лижні крамниці, спеціалізовані магазини розташовані безпосередньо біля схилів, трохи далі - знаходяться заклади, які надають побутові послуги, а ще далі - великі крамниці. Зона підніжжя повинна містити також пункти прокату, станцію невідкладної допомоги, лижну патрульну службу, лижну школу та ін. Лижний патруль (служба

трас) і служба невідкладної допомоги (контрольно-рятувальна служба) повинні бути організовані на кожному гірськолижному курорті. У невідкладній ситуації деякі курорти покладаються на місцеві лікарні після того, як лижний патруль вже надав першу допомогу.[13]

Висновки до 2 розділу

Відмінною рисою гірськолижних курортів є наявність розвинутої інфраструктури. Специфічною інфраструктурою таких курортів, без якої неможливо займатися гірськолижним спортом, відносимо траси, підіймачі, пункти прокату, гірськолижні школи. А до звичайної інфраструктури, що створює комфортні умови для гірськолижних занять, - засоби розміщення, заклади харчування, паркінги, лікувально-профілактичні та анімаційно-дозвіллеві заклади, підприємства з надання супутніх послуг.

Розділ 3. Перспективи розвитку гірськолижного туризму в Україні

3.1. Гірськолижні курорти як елемент туристичного комплексу України

Гірськолижні курорти в Україні - це важливий елемент туристичного комплексу країни, особливо в зимовий період. Найбільш відомі серед них - Буковель в Карпатах, Драгобрат, Славське, та Пилипець. Ці курорти приваблюють туристів з різних країн своїми великими мережами трас для лижування різного рівня складності, комфортною інфраструктурою та великим вибором готелів і ресторанів. Багато з них також пропонують інші зимові розваги, такі як катання на снігоходах, санчатах, або екскурсії на собачих упряжках.

Крім цього, гірськолижні курорти в Україні добре розвинуті інфраструктурно: вони мають сучасні готелі, ресторани, підйомники, школи лижування та інші розважальні

заклади. Багато з них також пропонують літні види відпочинку, такі як піший туризм, гірські прогулянки, велосипедні маршрути та багато іншого.

Буковель - найпопулярніший лижний курорт в Україні

Найбільшим, інфраструктурно-розвиненим і вражаючим місцем для лижного відпочинку є високогірне селище Буковель, розташоване біля підніжжя гори Буковель, неподалік від села Поляниця, в 100 км на південний захід від м Івано-Франківська. Тут обладнано 62 сертифікованих траси всіх рівнів складності, протяжністю від 300 до 2350 метрів. Загальна протяжність трас - 55 км. Вони яскраво ілюміновані, що дозволяє комфортно кататися в темний час. Деякі витяги мають спеціальне покриття, що відштовхує бруд і вологу. Сніжне покриття відмінно зберігається з грудня по кінець квітня.

Вартість квитка:

для одного підйому - 290 грн;

три години катання, з моменту покупки квитка - 585 грн;

півдня - 770 грн;

один день - 1120 грн;

п'ять днів - 4425 грн.

Джерело: фото взято з відкритих інтернет джерел

Для проживання туристів на території комплексу побудовано сім готельних комплексів, з номерним фондом на 1500 ліжко-місць. Розміститися можна в окремих 4-зіркових і 5-зіркових віллах- шале. Апартаменти класу «люкс», за умови раннього бронювання можна орендувати взимку від 1000 до 6000 гривень. Номер класу «стандарт» коштує від 400 гривень. При бронюванні за кілька місяців надається знижка від 10 до 30%.

Туристи можуть скористатися висококласним сервісом - орендувати необхідне спорядження, найняти професійного інструктора для індивідуального або групового навчання. До послуг відпочиваючих туристів:

- безліч ресторанів з місцевою кухнею;
- розважальні центри;
- СПА салони;
- лазні, сауни;
- фітнес-зали;
- спеціальні гірськолижні школи для дітей;
- аніматори.

Кожен турист зможе знайти собі найбільш підходящий варіант, як для житла, так і для дозвілля. Нудно в Буковелі не буває навіть самим завзятим тусовщикам - багато ресторанів, бари і дискотеки не зачиняються до ранку. Середня вартість чека в ресторані - близько 750 гривень.

Селище Славське - відмінне місце для лижного відпочинку

В добірку кращих місць для зимового відпочинку входять лижні курорти України, що становлять гідну альтернативу дорогої Буковелі. Сюди, однозначно, відноситься селище Славське, розташоване в Сколівському районі Львівської області. Цей курорт доцільно вибрати для туристів, які хочуть навчитися кататися на лижах, і для відпочинку з дітьми. Це справжнє зимове містечко, що пропонує своїм відвідувачам широкий спектр послуг:

- канатні дороги;
- різноманітні траси для всіляких видів зимового спорту;

зимові атракціони;
комфортабельні готелі для розміщення.

Тут розміщено 12 лижних трас з різним ступенем складності загальною протяжністю 2200 м. Найпопулярніше місце для спуску - гора Тростян (1232 м), що має схили різної складності і довжини. Працюють сім бугельних підйомників і один крісельний підйомник. Денний абонемент на (бугель) - 380-480 грн, крісельна дорога в дві сторони - 180-210 грн. Вартість чотирьох підйомів на підйомнику бугеля - 150 грн.

Джерело: фото взято з відкритих інтернет джерел

Новачкам і дітям слід починати осягати ази гірського катання з «Долини чайників» - невисокого схилу, призначеного для навчання. Для досвідчених лижників є траси підвищеної складності. У селищі Славське на належному рівні розвинена розважальна інфраструктура - боулінг центри, дискотеки, численні ресторани і бари. Варіанти проживання - на будь-який смак і бюджет. У Славському і в прилеглому селі Волосянка пропонуються туристичні садиби різного рівня комфорту - більше 70 варіантів для проживання, які приймають відпочиваючих за цілком помірну плату. Вартість житла в приватних садибах починаються з 100 грн на добу, в готелях - 350-400 грн за ніч. Для самого вигідного бронювання житла, дату поїздки плануйте заздалегідь. [14]

Курорт «Драгобрат»

Вибираючи гірськолижні курорти в Україні з тривалим лижним сезоном, багато туристів відвідують курорт «Драгобрат» - високогірна гірськолижна база України, розташована в Карпатах на висоті 1400 метрів над рівнем моря. Гірськолижний комплекс розташований в 9 км від автомагістралі Ужгород-Івано-Франківськ, в 18 км - від селища Ясиня. Завдяки значній висоті, унікальному рельєфу і клімату, тривалість лижного сезону становить сім місяців - необмежена кількість снігу є з листопада по травень.

Ще одна безумовна перевага лижного відпочинку тут - наявність 16 спускових трас, довжиною до 2 кілометрів, з різним рівнем складності. Працюють бугельні, крісельні підйомники і один навчальний мультиліфт.

Бугельний підйомник - від 50 гривень за підйом.

Один підйом на крісельному підйомнику обійдеться від 100 гривень.

Абонемент на 50 підйомів обходиться від 800 до 1200 гривень.

Відпочиваючим туристам пропонуються траси з трамплінами, спеціально обладнані для фрістайлу та міжнародних спортивних змагань. Для бажаючих навчитися кататися, працює спеціальна навчальна школа. Експрес навчання, терміном на 2-3 дні, дозволяє придбати базові навички їзди на лижах та сноуборді. Підйомники, через відсутність освітлених трас, функціонують з 9 до 18 годин. Туристи можуть розміститися в готелі, з будь-яким рівнем комфорту. Вартість проживання за двомісний номер - від 300 грн на добу.

Курорт «Верховина»

Для туристів, які обирають лижні курорти України, що мають доступні цінові розцінки на житло, спортивні та розважальні послуги, курорт «Верховина», розташований в серці українських Карпат - оптимальний варіант. Відстань до Івано-Франківська - 120 км. У 30 км від «Верховини» знаходиться місто Ворохта, де зупиняються поїзди «Київ - Рахів» та «Львів - Рахів». Гірськолижна траса в районі гори Пушкар, протяжністю 380 метрів, має середній рівень складності катання. Вартість одного підйому на підйомнику бугеля - 20 гривень. Сніговий покрив стійко тримається з грудня по березень. Туристам, котрі збираються на відпочинок на цей курорт взимку, слід

врахувати, що лижні траси штучно не освітлюються, кататися безпечно можна тільки протягом світлого періоду доби. Для житла є кілька готелів, з непоганими умовами проживання. Вартість проживання в готелі «Коруна» - від 820 гривень на добу, в «Закрут» - від 500 гривень на добу. Оселитися можна і в приватному секторі - на вибір велику кількість садиб. Варіанти для харчування - невеликі ресторани і кафе при готелях, кафе «Згарда», ресторан «Бабай», «Повниця», «Дивосвіт», що пропонують шикарне меню за доступними цінами. Перекусити можна і в вуличних наметах, розташованих біля підніжжя схилу.

Гірськолижні курорти Закарпаття за туристичною ємністю можна поділити на три групи: 1) високогірні з ємністю туристів більше 1000 осіб/день; 2) середньогірні з ємністю туристів до 500 осіб/день; 3) низькогірні з ємністю туристів до 300 осіб/день.[\[15\]](#)

До першої групи відносимо гірськолижні курорти Драгобрат, Кострино («Красія») та Подобовець з висотами більше, ніж 1000м над рівнем моря; до другої групи – Пилипець, Ізки, Жденієво з пересічними висотами 600 – 800м, а до третьої групи – Синяк, Шаян, Поляна - відносно «молоді» курорти, які недавно з'явилися на території Закарпаття.

З першої групи курортів перш за все виділяємо Драгобрат. Це найбільш високогірний гірськолижний курорт не тільки Закарпаття, але й України, розташований на висоті 1300-1700м над рівнем моря з перепадами висот близько 500м, крутістю схилів 30 – 45^о. У рельєфі - це масив Свидовець, що належить до Полонинсько-Чорногірської геоморфологічної області та лежить у межах Рахівського адміністративно-територіального району. Підковоподібна форма гір Свидівця створює ідеальні умови для наявності сталого снігового покриву з листопада по травень. Його південно-східна частина є найвищою і фіксується вершиною Близниця (1883м). Загалом масив гір Стіг, Жандарм, Близниця є потенційно перспективними ділянками розвитку гірськолижного туризму. Створена нами карта морфології схилів масштабу 1: 200 000 показує, що на масиві Свидовець переважають ввігнуті та ступінчасті схили. Поєднання ввігнутих схилів і горизонтальних поверхонь на макросхилах цього

масиву дає можливість виокремити гірськолижні траси за складністю на схилах гори Стіг: одна синя траса – низького рівня складності, три чорні траси – високого рівня складності та п'ять червоних трас - середнього рівня складності, згідно з існуючою класифікацією такого типу трас. Упорядковані трампліни для фрістайлу міжнародного класу. Також перспективними є гірськолижні курорти Кострино та Подобовець. [15]

З другої групи гірськолижних курортів слід відзначити Пилипець, що розташований практично на кордоні Міжгірського та Воловецького районів. Гірські траси розташовані на північних схилах г. Гемба (1497м) та г. Жид Магура (1517м) з перепадом висот більше, ніж 400м, які оконтурюють Полонину Боржава. Загалом Полонинський хребет має характерну для Карпат асиметричну форму, тобто північно-західні схили є більш пологими й довгими у порівнянні з північно-східними. Ця закономірність досить добре простежується у розподілі вертикального розчленування рельєфу Полонини Боржава. Така особливість («складного») рельєфу дозволила облаштувати тут три види трас щодо складності – червоні, сині та три чорні. Частково функціонує новий гірськолижний комплекс Ізки та Жденієво.

Курорти третьої групи – Синяк (Мукачівський район), Шаян (Хустський район), Поляна (Свалявський район) – повноцінними гірськолижними курортами назвати складно, оскільки траси знаходяться на висотах 200-400м над рівнем моря, щорічно відчувається брак снігу, вони не мають системи штучного засніження і знаходяться в первинному стані упорядкування. Проте територіально розташовані в межах відомих однойменних курортів, де на перший план виходить лікувально-оздоровчий туризм з можливим (відповідно до кліматичних умов) початковим і середнім рівнем катання на лижах та сноубордах. Названі курорти розташовані в межах низькогірного рельєфу Закарпатських передгір'їв з мінімальними значеннями 10-16 м/км² та випуклими схилами крутістю 3-50. [15]

Зростання популярності на гірськолижний спорт та відпочинок, вигідне транскордонне розташування Закарпаття забезпечуватимуть зростання кількості відпочивальників та посилення антропогенних навантажень на рельєф гірськолижних курортів краю. Найбільш перспективними та економічно доцільними в зазначеному плані є курорти

Рахівського, Міжгірського, Воловецького та Великоберезнянського районів.

Важливими проблемами експлуатації гірськолижних трас є: 1) технічні стандарти облаштування схилів трас на гірськолижних курортах не відповідають сучасним вимогам; 2) часто на схилах встановлюють б/у канатні дороги, що викликає занепокоєння щодо їхньої безпеки; 3) надмірна кількість туристів і рекреантів у вихідні дні; 4) діяльність гірськолижних трас у період надмірного сніготанення призводить до знищення ґрунтового покриву й утворення на схилових елементах антропогенно-гравітаційних мікроформ рельєфу.

3.2. Шляхи вдосконалення інфраструктури вітчизняного гірськолижного туризму з урахуванням зарубіжної практики.

Сьогодні, туристична діяльність в Україні є високорентабельною галуззю господарства, оскільки інвестиції вкладені у неї, швидко окупляться. Туризм завойовує перші позиції, як у світовій, так і у вітчизняній економіці.

Найвищий туристичний попит Україні мають регіони з багатими природними та історико-куль-турними ресурсами, які зазвичай густозаселені, урбанізовані та вигідні за своїм географічним положенням. Розвиток менш цінних у туристичному плані територій потребує розвитку матеріально-технічної бази туризму та інфраструктури, що вимагає вкладення інвестиційних коштів.

Україна та відповідно Закарпатська область, має значні потенційні можливості для розвитку туристичної сфери – унікальні природно-кліматичні, історико-культурні та національно-етнографічні ресурси таких регіонів, як Карпати, культурні пам'ятки Києва, Львова, Чернівців та Ужгороду ін.

Залежно від стану економіки країни, від підтримки державою розвитку національного ринку, ця галузь господарства та відповідно і туристична інфраструктура розвивається нерівномірно. Найбільшого розвитку інфраструктура має у регіонах з багатими лікувальними туристичними ресурсами та екологічно чистими територіями, зокрема це області у регіоні Українських Карпат.[\[16\]](#)

Зокрема, вітчизняний науковець О. Музиченко-Козловська, пропонує для розроблення програми заходів щодо економічного та інфраструктурного оцінювання та регулювання туристичної привабливості регіону наступне:

1. Оберігати, відновлювати та підтримувати у привабливому вигляді природні ресурси та історико-культурні пам'ятки країни як основну притягальну силу для туриста;
2. Інтенсивно і якісно розвивати туристичну інфраструктуру;
Стимулювати розвиток суміжних з туризмом галузей економіки регіону, у тому числі у сфері туристичної анімації, що у кінцевому результаті призведе до розвитку туристичної інфраструктури;
4. Покращувати якість довкілля у межах туристичних територій;
5. Достатньо і якісно інформувати про туристичні регіони;
6. Проводити маркетингові кампанії у межах туристичних регіонів, використовуючи наукові здобутки з регіонального маркетингу;
7. Створювати навчальні центри для підготовки, перепрофілювання та підвищення кваліфікації туристичних кадрів, включаючи закордонні стажування;
8. З боку державних та місцевих органів влади надавати належну фінансову підтримку для утримання туристичної інфраструктури;
9. Органам державної та місцевої влади підтримувати економічний та політичний імідж туристичного регіону;
10. Проводити просвітницьку роботу серед населення як основного носія культурно-етнографічних цінностей нації.

На нашу думку, зазначені чинники у кінцевому рахунку будуть якісно сприяти розвитку туристичної інфраструктури та індустрії туризму в Україні та у Закарпатській області відповідно.[\[16\]](#)

Аналіз сучасного стану туристичної інфраструктури Закарпаття вказує на те, що вона охоплює:

1. Туристичні ресурси – сукупність природних, історичних, культурних, соціально-економічних та інших ресурсів національної території, які задовольняють різні потреби туриста;

2. Суб'єктів туристичної діяльності – суб'єкти господарювання, що зареєстровані у встановленому чинним законодавством України порядку, і мають ліцензію або дозвіл на здійснення діяльності, пов'язаної із наданням туристичних послуг та внесені до Державного реєстру суб'єктів туристичної діяльності. Такий суб'єкт туристичної діяльності як туроператор безпосередньо та регулярно здійснюють діяльність щодо створення турпродукту, реалізації та надання туристичних послуг, а також посередницьку діяльність із надання характерних і супутніх послуг. [17]

3. Туристичну індустрію – сукупність суб'єктів туристичної діяльності, організаційні структури підприємств харчування, транспорту, торгівлі, закладів культури, освіти, спорту тощо, які забезпечують надання послуг, виробництво та реалізацію товарів для задоволення потреб туристів;

4. Туристичні послуги – послуги щодо розміщення, харчування, інформаційно-рекламного обслуговування, а також послуги закладів культури, спорту, побуту, розваг тощо, спрямовані на задоволення потреб туристів;

5. Туристичний продукт – попередньо розроблений комплекс, який поєднує такі послуги, що реалізуються або пропонуються до реалізації за єдиною ціною. Сюди входять:

а) послуги перевезення;

б) послуги проживання;

в) інші туристичні послуги, не пов'язані із перевезенням і проживанням.

Маємо констатувати, що сьогодні основою інфраструктури туризму є готельне господарство, що матеріально забезпечує функціональну гостинність. Мережа підприємств готельного господарства активно формувалася у період масового туризму наприкінці 70-х і впродовж років ХХ ст. Більшість готелів, мотелів, кемпінгів, санаторіїв, та баз відпочинку будували за проектами, які не відповідають сучасним міжнародним стандартам.

Інтенсивна їх експлуатація, а також несвоєчасне проведення поточних ремонтів призвели до значного зносу будівель устаткування. Тому пріоритетним напрямом

зміцнення матеріальної бази туристичних підприємств має бути реконструкція, модернізації та будівництво об'єктів туристської сфери за рахунок власних підприємств і через залучення інвестицій, у тому числі іноземних. Середньорічний відсоток завантаження номерного фонду підприємств готельного господарства України становить близько 30%, тоді як в економічно розвинених країнах середньорічна завантаженість номерного фонду коливається від 50 до 60%. Розвиток матеріальної бази обласного готельного господарства стримується також через недосконалість податкової системи, при якій всі заходи з покращання матеріальної бази індустрії гостинності здійснюються лише за рахунок прибутку підприємства.[18]

У готельному бізнесі дуже важливим показником є кількість іноземних туристів як джерело надходження іноземної валюти в країну. В такий спосіб відбувається експорт українських послуг. Негативною тенденцією в сучасному розвитку вітчизняного готельного господарства є те, що в середньому лише 15-20% загальної чисельності іноземців, які в'їхали в Україну, користуються послугами підприємств готельного господарства. Це свідчить про негативні наслідки високої вартості перебування у вітчизняних засобах, розміщення порівняно із обслуговуванням за кордоном і невідповідності рівня якості послуг і ціни.

У цьому контексті доцільно зазначити, що ціни в області на послуги, які надають підприємства готельного господарства, мають тенденції до постійного зростання. Підставою для цього є загальне підвищення вартості проживання, спричинене такими економічними процесами, як:

- а) збільшення тарифів на електроенергію та опалення;
- б) інфляція та флуктуація валют;
- в) рівень оподаткування;
- г) включення до вартості готельних послуг проведення ремонтів і реконструкцій. Так, за останні 5-7 років середньорічні темпи зростання цін збільшились у 3-5 разів.

Щодо територіального розподілу готельного господарства, то основою матеріально-технічної бази в Україні є великі адміністративні центри: м. Київ, м. Дніпропетровськ,

м. Одеса, м. Львів і регіони, що мають туристично-екскурсійне значення, зокрема, Карпати та Чорноморсько-Азовське побережжя.

Сьогодні, очікувати суттєвого підвищення доходів підприємств готельного господарства від організованого туризму можна за умови будівництва нових та реконструкції готелів різних категорій і типів, які б враховували матеріальні можливості різних верств населення та види туризму. Нинішня інфраструктура матеріальної бази підприємств готельного не повною мірою відповідає вимогам міжнародних стандартів. Кількість підприємств готельного господарства в Україні порівняно іншими країнами світу дуже мала. [19]

У Великобританії, наприклад, функціонує близько 260 тис. готелів. Місткість готелів та інших засобів розміщення у Франції становить 1,2 млн місць, Іспанії - 1,1 млн, Німеччині - 1,5 млн, Італії - млн, місць, а в Україні лише 104,6 тис. місць.

У країнах Європи великі готелі становлять 15-25% загальної кількості готельних господарств, 75-85% - це мотелі та готелі. За результатами аналізу структури готельного господарства такі форми готельного господарства як мотелі, кемпінги, бази, що надзвичайно поширені в інших країнах, в Україні слабо розвинені. Як свідчить міжнародний досвід, саме такі підприємства могли б дати суттєвий поштовх розвитку готельного господарства та створенню додаткової кількості робочих місць. Необхідно відзначити, що тільки наявності інфраструктури, призначеної для туризму, недостатньо. Її необхідно розглядати у більш широкому значенні: основні елементи інфраструктури повинні виконувати не тільки виключно рекреаційну функцію, а й служити провідним фактором поліпшення всього соціально-економічного життя країни. Зокрема, це має бути інфраструктура загального користування, що відповідає світовим стандартам і зорієнтована на всіх мешканців України та її гостей. Тут одне з провідних місць належить транспортній системі України та відповідно Закарпатської області. Питання охоплює проблему:

1. Транзитних перевезень;
2. Організацію залізничного сполучення;
3. Розвиток автомагістралей, повітряного, морського, річкового транспорту.

Сьогодні Україна має розвинуту мережу автомобільних доріг і залізниць, річкових і морських портів. Авіаційний, автомобільний, залізничний, річковий і морський транспорт здатні забезпечити перевезення туристів з резервом транспортних потужностей на деяких видах транспорту. Тому, транспортні шляхи України та відповідно Закарпатської області повинні відповідати міжнародним вимогам та надавати можливість здійснювати перевезення швидко, безпечно, надійно, комфортно. В Україні прийнята Програма функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів. Її реалізація дозволить розв'язати проблему облаштування доріг, створити сприятливі умови для розвитку туристичної індустрії.[19]

Неможливий розвиток туризму в Україні без системи зв'язку і комунікацій, функціонування різноманітних служб сервісу, розвитку громадського харчування і побутового обслуговування, організації культурно-розважального обслуговування. Також, актуальною для області залишається проблема водопостачання та каналізації населених пунктів і, в першу чергу, рекреаційних центрів.

Отже, виходячи з зазначеного, можемо констатувати, що туристична інфраструктура Закарпатської області представлена сукупністю матеріально-речових об'єктів, діяльність яких спрямована на задоволення туристичних потреб населення. Вона включає матеріально-технічну базу функціонально-господарських структур в Україні. Деякі вітчизняні дослідники до туристичної інфраструктури відносять також і туристичні об'єкти природного походження, історичні пам'ятки, музеї та ін.[20]

Рекреаційні ресурси туристичної інфраструктури займають особливе місце у розвитку всієї туристичної галузі. До ресурсів туристичної інфраструктури відносять:

1. Сукупність природних об'єктів;
2. Комплекс штучно створених людиною об'єктів, що мають комфортні властивості та придатні для створення туристичного продукту. Як правило, їх наявність визначає формування туристичного бізнесу у тому чи іншому регіоні.

Зокрема це наступні об'єкти історичного та культурного значення:

1. Музеї;

2. Пам'ятники та пам'ятні місця, пов'язані з історичними подіями, життям і діяльністю видатних представників науки, техніки, культури;
3. Унікальні архітектурні та етнографічні об'єкти;
4. Об'єкти, що демонструють сучасні досягнення країни в будівництві, сільському господарстві, промисловості, культурі, медицині науці та спорті.

Туристична інфраструктура України та відповідно Закарпатської області має свою структуру, що потребує постійного розвитку та модернізації. До елементів основної туристичної інфраструктури належать:

1. Об'єкти розміщення;
2. Об'єкти харчування;
3. Об'єкти транспортування туристів.

До супутньої інфраструктури належать:

1. Заклади культури;
2. Розважальні заклади;
3. Спортивні заклади;
4. Заклади охорони здоров'я, в межах яких надаються додаткові послуги туристу.

Таким чином відзначимо, що в останні роки в області спостерігається швидкий розвиток елементів туристичної інфраструктури. Величезну роль у розвитку останньої належить приватному сектору та інвестуванню. Державне інвестування повинно відбуватися у рамках великих інвестиційних проєктів, зокрема:

1. Будівництва крупних об'єктів та споруд;
2. Формування транспортної інфраструктури;
3. Підготовки інфраструктури для реалізації проєктів освоєння нових рекреаційних територій.[\[21\]](#).

Отже, проблема інфраструктурного облаштування території Закарпатської області може бути вирішена лише завдяки інвестуванню в її розбудову великих коштів, у тому числі з боку центральної та місцевих влад, а її розв'язання можливе лише у контексті практичних дій по економічному піднесенню країни.

3.3. Розробка гірськолижного туру по Львівській (Закарпатській, Івано-Франківській) області .

Опис туру на 7 днів по Львівській, Закарпатській та Івано-Франківській областях:

День 1: Прибуття до Львова

Прибуття в Львів: Ви прибуваєте до Львова та заселяєтеся у готель або апартаменти.

Далі огляд Львова: Ви оглядаєте площу Ринок, Оперний театр, Високий замок, Львівський національний музей та інші культурні пам'ятки.

Вечірня прогулянка: Прогулянка вуличками Львова та вечеря у традиційному ресторані з українською кухнею.

День 2-3: Гірськолижний курорт "Буковель" (Закарпатська область)

Трансфер до "Буковеля": Поїздка до гірськолижного курорту "Буковель".

Гірське катання: Два дні катання на лижах чи сноуборді в "Буковелі" на різноманітних трасах.

Екскурсія на курорті: Огляд інфраструктури курорту, відпочинок у кафе та ресторанах.

День 4: Переїзд до Яремче (Івано-Франківська область)

Водоспади: Відвідання водоспадів "Пробій" та "Гук" у Яремче.

Піші прогулянки: Екскурсія на природні місця в околицях Яремче та відпочинок на свіжому повітрі.

Огляд міста: Огляд міста, знайомство з місцевою культурою та традиціями.

День 5-6: Карпатські села та гірськолижний курорт "Драгобрат"

Екскурсія по Карпатах: Відвідання традиційних карпатських сіл, де ви зможете познайомитися з культурою та звичаями місцевих жителів.

Катання на "Драгобраті": Два дні катання на лижах чи сноуборді на гірськолижному курорті "Драгобрат".

День 7: Повернення до Львова

Трансфер до Львова: Повернення до Львова, вільний час для шопінгу, відпочинку або додаткових екскурсій.

Прощання з Львовом: Останній вечір у Львові, вечеря у ресторані з місцевою кухнею.

Цей тур включає в себе проживання в готелях або апартаментах, трансфери, екскурсії, катання на лижах, огляд туристичних пам'яток та інше. Щодо вартості туру, вона буде залежати від обраних готелів, виду транспорту, програми екскурсій та інших факторів.

Висновки до третього розділу

Отже, шляхи вдосконалення інфраструктури вітчизняного гірськолижного туризму включають впровадження сучасних технологій для підготовки трас, розвиток транспортної та готельної інфраструктури, покращення сервісів для туристів, інвестиції в екологічно стійкі проекти та навчання персоналу на основі найкращих зарубіжних практик, а також багато інших дієвих практик які активно використовують інші країни в туристичній діяльності.

Висновки

Висновуючи, можна сказати, що гірськолижні курорти є невід'ємним та важливим елементом туристичного комплексу України. Вони привертають як місцевих, так і іноземних туристів завдяки своїй привабливій природі, сучасній інфраструктурі та різноманітним можливостям для активного відпочинку. Гірськолижні курорти сприяють розвитку туристичної галузі в регіонах, де вони розташовані, забезпечуючи робочі місця, підвищуючи рівень життя місцевих мешканців та збільшуючи прибуток в економіці. Крім того, вони сприяють привабливості України для іноземних туристів, що сприяє розвитку міжнародного туризму та підвищенню міжнародного іміджу країни. Таким чином, гірськолижні курорти в Україні мають важливе значення як для туристичної індустрії, так і для економічного та соціокультурного розвитку країни в цілому.

Використані джерела:

- 1) <https://infotour.in.ua/babkin10.htm>
- 2) <https://dovkola.media/top-10-hirs-kolyzhnykh-kurortiv-ukrainy-abo-de-provesty-vidpochynok-nezabutn-o/>
- 3) <https://extremstyle.ua/ua/blog/view/kraschee-geerskolizhnee-kurorti-ukrayini>

- 4) https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B8%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC
- 5) https://tourlib.net/statti_ukr/shykerynec.htm
- 6) https://www.google.com/search?q=%D1%81%D0%BD%D0%BE%D1%83%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B3&tbm=isch&ved=2ahUK EwjouO6H zMaFAxXn5rsIHVoGDhcQ2-cCegQIABAA&oq=%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B3&gs_lp=EgNpbWciFtGB0LXQ
- 7) https://www.google.com/search?sca_esv=582ec9845e97149d&q=%D0%A9%D0%BE+%D0%B2%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%8C+%D0%B2+%D0%97%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%83+%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D1%83%3F&sa=X&ved=2ahUKE wifzMbczMaFAxXu7rsIHSA8CX89
- 8) [Qzmd6BAhIEAY&biw=1366&bih=607&dpr=1](https://www.google.com/search?sca_esv=582ec9845e97149d&q=%D0%A9%D0%BE+%D0%B2%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%8C+%D0%B2+%D0%97%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%83+%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D1%83%3F&sa=X&ved=2ahUKE wifzMbczMaFAxXu7rsIHSA8CX89)
- 9) https://tourlib.net/statti_ukr/novykova8.htm
- 10) https://zakordon.24tv.ua/de-pokatatisya-lizhah-za-kordonom-5-byudzhethnih-girskolizhnih_n2235978
- 11) <https://tsn.ua/tsikavinki/top-20-naykraschih-girskolizhnih-kurortiv-yevropi.html>
- 12) <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BD%D0%BE%D1%83%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B3>
- 13) Гнатяк І.С. Динаміка снігового покриву і поверхні рельєфу на гірськолижних трасах Сколівських Бескид. //Наукові записки Тернопільського педуніверситету. Серія: географія. Випуск №3(7). Тернопіль, 2004. - С.129 – 135.

- 15) Клапчук О. Гірськолижний туризм у Львівській області: сучасний стан та перспективи розвитку. – Наукові записки. Серія: географія. Випуск №4(7). Тернопіль, 2009. - С.123 - 129.
- 16) Правила безпеки з улаштування безпечної експлуатації та утримання гірськолижних трас. Наказ МНС України від 07.12.2011р.
- 17) Стратегія розвитку туристичної індустрії та активних видів туризму. – К.:2000 – 142 с.
- 18) <http://carpathia.gov.ua/ua/news/detail/1808.htm>
- 19) <https://extremstyle.ua/ua/blog/view/kraschee-geerskolizhnee-kurorti-ukrayini>
- 20) <http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/925/3/Drobko%20I.%20S.%20MEMTi%20m-51.pdf>
- 21) <https://tourinform.org.ua/hirskolyzhni-kurorty-ukrajiny-2>

ДОДАТКИ

Графічні матеріали

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
КАФЕДРА ГЕОІНФОРМАТИКИ І ФОТОГРАММЕТРІЇ

АТЕСТАЦІЙНА ВИПУСКНА РОБОТА БАКАЛАВРА
на тему:
«ГІРСЬКОЛИЖНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ»

ВИКОНАВ
СТУДЕНТ ГРУПИ ТУР-20
ЯКОВЕНКО А.В
КЕРІВНИК
СТ. ВИКЛАДАЧ
КУЧЕРЕНКО Н. М

- Актуальність теми дослідження. Зумовлена його значною користю для здоров'я, економічним впливом на регіони, популярністю серед туристів, екологічною стійкістю та здатністю сприяти культурному обміну і соціалізації. Варто відразу сказати, що гірський туризм є одним з найбільш розвинених видів спортивного туризму в світі. І привабливий як варіант для зимового відпочинку.

- Об'єкт дослідження – Гірськолижний туризм в Україні та світі.
- Предмет дослідження – аналіз та оцінка різних аспектів цієї галузі, включаючи вплив на економіку регіонів, екологічні наслідки, соціокультурний вплив на місцеві громади та туристів, розвиток інфраструктури, маркетингові стратегії залучення туристів, а також вивчення потреб і поведінки туристів.
- Мета дослідження – оцінка його впливу на економіку, суспільство та екологію, а також розробка рекомендацій для покращення інфраструктури та сталого розвитку курортів.

Сутність поняття гірськолижний туризм- це форма туризму, яка включає в себе відпочинок на гірських курортах з активними видами спорту, такими як лижі або сноуборд, з метою розваг, відпочинку та здоров'я.

- Гірськолижний туризм належить до спеціальних видів туризму, так як є комбінованим видом туризму і включає елементи таких видів: лікувально оздоровчий, рекреаційний, спортивний аматорський, екологічний туризм.

- У гірськолижному туризмі велику роль у вартісному відношенні відіграє асортимент додаткових послуг: послуги інструктора, прокат спорядження, ski pass.
- Особливе значення для гірськолижного туризму має медичне страхування. Як правило, страхова премія в 2,5 рази більше, ніж при звичайних видах туризму.

- Незважаючи на те, що гірськолижний туризм відноситься до досить дорогих видів туризму, з кожним роком зростає число туристів, що захоплюються цим видом.

- Гірськолижний туризм відіграє важливу роль у структурі світового туристичного ринку і є одним з ключових сегментів туристичної індустрії. Ось деякі аспекти, які підтверджують його значення:

- 1)Економічний внесок
- 2)Створення робочих місць
- 3)Туристичний попит
- 4)Технологічний прогрес
- 5)Екологічні аспекти і внески

- Серед різних видів активного відпочинку гірськолижне катання найбільше залежить від природних умов. Першорядне значення має наявність протягом чотирьох п'яти місяців в році щільного снігового покриву. Іншими факторами, зумовлюють зручності і привабливість гірськолижного відпочинку, є: висота місцевості, особливості рельєфу, погодні умови гірськолижного сезону, характер рослинності, відсутність лавинної і селевої небезпеки і, безумовно, різноманітність і унікальність ландшафтів.

- Від висоти залежить ступінь акліматизації - здатність організму пристосовуватися до нестачі кисню, а також деяким іншим особливостям високогір'я. Аж до висоти 2000 м над рівнем моря людина, якщо він здоровий, практично не відчуває особливих труднощів - це зона "індиферентності"

- При виборі схилів для катання звертають увагу на лавинну небезпеку, яка виникає не тільки від великої кількості снігових опадів та інших погодних умов, але і від крутості схилів і характеру рослинності. Найбільша кількість лавин характерно для незалесених схилів увігнутої форми з діапазоном крутизни від 25 до 50°.

- Деякі курорти використовують технології для штучного вироблення снігу, щоб забезпечити катання навіть у періоди недостатку природного снігу.
- Системи снігоочищення та управління снігом допомагають підтримувати якість схилів протягом сезону бездоганними.

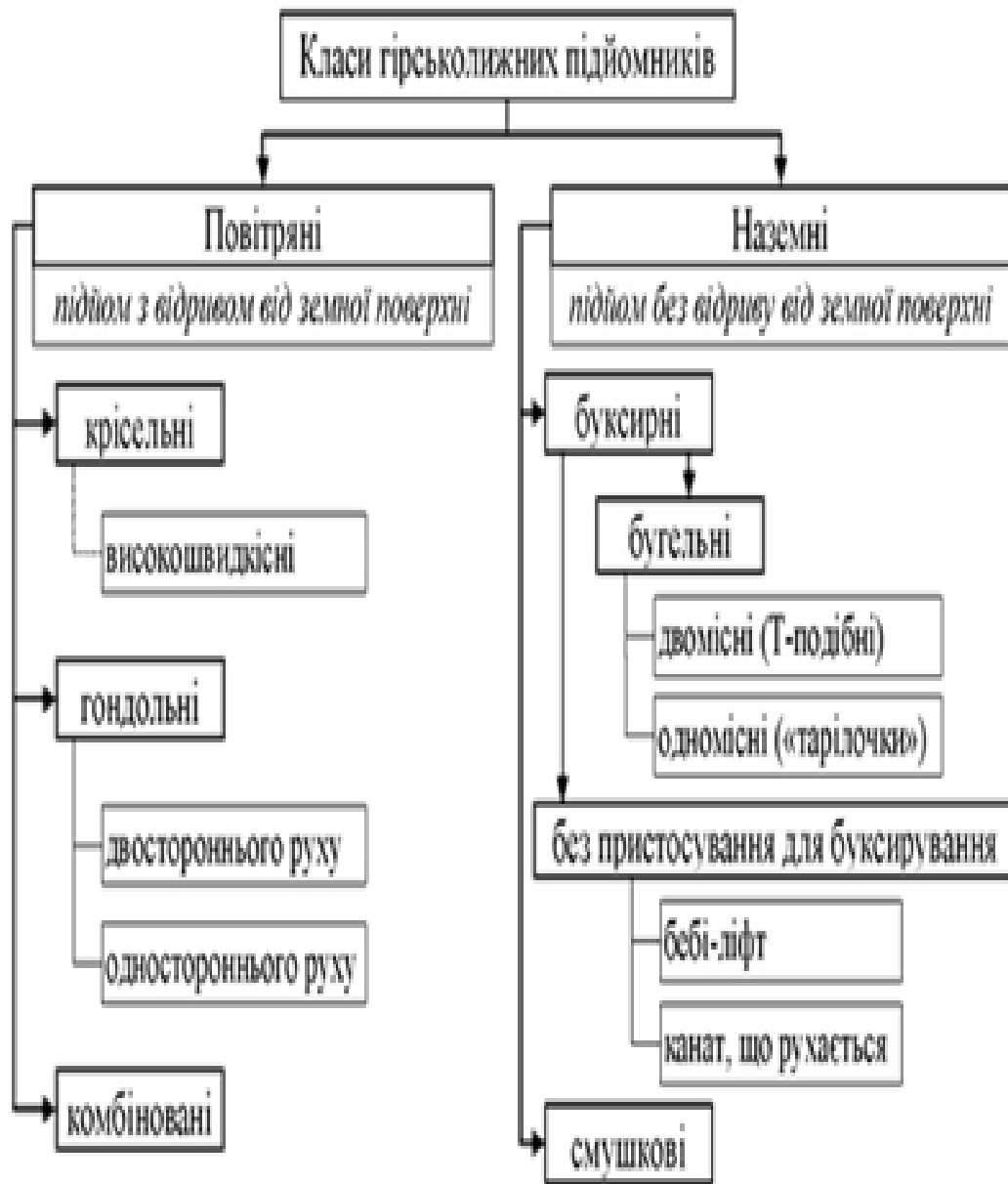

- Безпека та медичні послуги: Курорти мають розвинуту систему безпеки на схилах, включаючи служби рятувальників та патрулювання.
- Медичні пункти та швидка допомога забезпечують медичну допомогу в разі нещасних випадків чи травм.

- Розвиток технологій у гірському туризмі: Використання сучасних технологій, таких як смарт-карти для підйомників та безготівкові платежі в курортних зонах.
- Мобільні додатки для отримання інформації про стан схилів, погоду, події на курорті та інші сервіси.

- Невід'ємною складовою інфраструктури будь-якого гірськолижного курорту є підйомник - технічна споруда в гірській місцевості, призначена для підйому гірськолижників і сноубордистів до місця початку спуску. Розрізняють два основних класи гірськолижних підйомників: повітряні та наземні.

Розробка гірськолижного туру по Львівській (Закарпатській, Івано-франківській) області .

- День 1: Прибуття до Львова
- Прибуття в Львів: Ви прибуваєте до Львова та заселяєтеся у готель або апартаменти.
- Далі огляд Львова: Ви оглядаєте площу Ринок, Оперний театр, Високий замок, Львівський національний музей та інші культурні пам'ятки.
- Вечірня прогулянка: Прогулянка вуличками Львова та вечеря у традиційному ресторані з українською кухнею.
- День 2-3: Гірськолижний курорт "Буковель" (Закарпатська область)
- Трансфер до "Буковеля": Поїздка до гірськолижного курорту "Буковель".
- Гірське катання: Два дні катання на лижах чи сноуборді в "Буковелі" на різноманітних трасах.
- Екскурсія на курорті: Огляд інфраструктури курорту, відпочинок у кафе та ресторанах.
- День 4: Переїзд до Яремче (Івано-Франківська область)
- Водоспади: Відвідання водоспадів "Пробій" та "Гук" у Яремче.
- Піші прогулянки: Екскурсія на природні місця в околицях Яремче та відпочинок на свіжому повітрі.

- **Огляд міста:** Огляд міста, знайомство з місцевою культурою та традиціями.
- **День 5-6: Карпатські села та гірськолижний курорт "Драгобрат"**
- **Екскурсія по Карпатах:** Відвідання традиційних карпатських сіл, де ви зможете познайомитися з культурою та звичаями місцевих жителів.
- **Катання на "Драгобраті":** Два дні катання на лижах чи сноуборді на гірськолижному курорті "Драгобрат".
- **День 7: Повернення до Львова**
- **Трансфер до Львова:** Повернення до Львова, вільний час для шопінгу, відпочинку або додаткових екскурсій.
- **Прощання з Львовом:** Останній вечір у Львові, вечеря у ресторані з місцевою кухнею.
- **Цей тур включає в себе проживання в готелях або апартаментах, трансфери, екскурсії, катання на лижах, огляд туристичних пам'яток та інше. Щодо вартості туру, вона буде залежати від обраних готелів, виду транспорту, програми екскурсій та інших факторів.**

- **ВИСНОВКИ**

- гірськолижний туризм є важливим сегментом світового туристичного ринку, що пропонує унікальні можливості для активного відпочинку та насолоди красою гірських ландшафтів. В Україні цей вид туризму розвивається на основі своїх географічних особливостей, таких як Карпатські гори, та збагачується культурними та природними особливостями регіонів. У світі гірськолижні курорти розташовані в різних країнах і мають розвинену інфраструктуру, приваблюючи мільйони туристів щорічно. Важливими факторами успішного розвитку гірськолижного туризму є не лише якість інфраструктури, але й цінова доступність, створення робочих місць, збереження екологічного балансу та розвиток маркетингових стратегій.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ